Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Газета 1918 йил 21 июндан чиқа бошлаган

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

№ 34 (20.002) • 1988 йил 10 февраль, чоршанба • Баҳоси 3 тийин.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари М. С. ГОРБАЧЕВнинг Афғонистон юзасидан берган БАЁНОТИ

Афғонистондаги ҳарбий можаро узоқ вақтдан бери давом этмоқда. Бу — энг оғир ва қалтис маҳаллий можароларнинг биридир. Ҳозир можарони сиёсий воситалар билан бартараф этиш учун муайян шарт-шароитлар вужудга келганлиги кўриниб турибди. Шу муносабат билан совет раҳбарияти ўз мулоҳазаларини айтишни, ўз позициясини тўла-тўкис тушунтириб беришни зарур, деб ҳисоблайди.

Яқин вақт ичида Женевада БМТ Бош секретарининг шахсий вакили воситачилигида Афғонистон билан Покистон ўртасидаги музокараларнинг навбатдаги даври ўтказилади. Бўлғуси давра якунловчи давра бўлиб қолиши учун катта имкониятларга эгадир.

Ҳозирги вақтга келиб Женевадаги музокараларда можарони бартараф этишнинг ҳамма жиҳатларини ўз ичига оладиган ҳужжатларни ишлаб чиқиш деярли тугалланди. Бир-бирининг ички ишларига аралашмаслик тўғрисидаги ва афғон қочоқларининг Покистондан қайтиб келиши ҳақидаги Афғонистон — Покистон битимлари; Афғонистон Республикасининг ички ишларига аралашмасликнинг халқаро гарантиялари; можарони сиёсий бартараф этишнинг барча элементлари ўзаро боғлиқлиги тўғрисидаги ҳужжат мазкур ҳужжатлар жумласига киради. Назорат қилиш механизмини вужудга келтириш тўғрисида ҳам бир битимга эришилди.

Хўш, энди нима иш қолди? Афғонистондан совет қўшинларини олиб чиқиб кетишнинг ҳамма учун мақбул муддатларини белгилаш керак. Айни муддатларни белгилаш лозим, чунки совет қўшинларини олиб чиқиб кетиш тўғрисидаги принципиал сиёсий қарорни биз Афғонистон раҳбарияти билан келишиб, бир қанча вақт муқаддам қабул қилган эдик, бу қарор ўша вақтдаёқ эълон қилинган эди.

Муддатлар тўғрисидаги масаланинг техникавий ва сиёсий жиҳатлари бор. Техникавий жиҳатга келганда шуни айтиш кераккки, қўшинларни ҳақиқатда олиб чиқиб кетиш учун муайян вақт кераклиги равшан. Бу ишнинг тафсилотларига берилишнинг ҳожати бўлмаса керак.

Ишнинг сиёсий жиҳати эса шундан иборатки, совет қўшинларининг олиб чиқиб кетилиши табиийки, Афғонистоннинг ички ишларига аралашишга йўл қўймаслик билан боғланган. Энди шу масалани ҳал этиш учун шарт-шароит яратилди.

СССР ва Афғонистон Республикасининг ҳукуматлари Женевадаги Афғонистон — Покистон музокаралари тез ва муваффақиятли тугалланишига кўмаклашишга интилиб, совет қўшинларини олиб чиқиб кета бошлашнинг аниқ кунини 1988 йилнинг 15 майи деб белгилаш ва уларни олиб чиқиб кетишни 10 ой мобайнида тугаллаш ҳақида бир битимга эришдилар. Бу кун можарони бартараф этиш тўғрисидаги битимлар 1988 йилнинг 15 мартидан кечикмай имзоланишига ва, бинобарин, уларнинг ҳаммаси икки ойдан кейин айни бир вақтда кучга киришига асосланиб белгиланди. Агар битимлар 15 мартдан аввал имзоланадиган бўлса, шунга мувофиқ равишда қўшинларни олиб чиқиб кетиш ҳам эртароқ бошланади.

Кейинги вақтларда совет қўшинларини олиб чиқиб кетишда босқичларга тақсимлаганда шу босқичлардан биринчисидаёқ совет қўшинларининг нисбатан каттароқ қисмини олиб чиқиб кетишни назарда тутса бўлмайдими, деган масала ҳам қўйилди. Ҳа, шундай қилса ҳам бўлур эди. Афғон раҳбарияти ва биз шундай қилишга розимиз.

Мана шуларнинг ҳаммаси можарони бартараф этиш тўғрисидаги битимлар жуда яқин вақт ичида имзоланиши учун зарур шарт-шароитларни яратади.

Бу гапдан, энди ҳеч ким можаронинг бартараф этилишига тўсқинлик қила олмайди, музокараларни орқага суриб юбора олмайди, деган маъно келиб чиқмайди, албатта. Бироқ Афғонистон халқи олдида ва бошқа халқлар олдида можаронинг бартараф этилишини барбод қилиш жавобгарлигини ўз зиммасига ола оладиган давлатлар ёки сиёсий арбоблар топилиб қолади, деб ўйлагимиз келмайди. Соғлом ақл-идрок устун бўлиб чиқишига ишонамиз.

Қўшинларимизни Афғонистондан олиб чиқиб кетиш тўғрисидаги масала КПССнинг XXVII съездидаёқ ўртага қўйилган эди.

Бунда бизнинг ҳозирги сиёсий тафаккуримиз, дунёга янгича, замонавий назар билан қарашимиз ўз ифодасини топди. Шу тариқа биз В. И. Ленин асос солган, 1921 йилги биринчи Совет — Афғонистон Шартномаси асос солган яхши қўшничилик ва хайрихоҳлик, ўзаро ҳурмат анъаналарига содиқлигимизни тасдиқламоқчи эдик. Афғонистон жамиятининг илғор кучлари неча ўн йиллар давомида тинч-тотув яшаш ва ўзаро манфаатли тенг ҳуқуқли ҳамкорлик қилиш намунасини кўрсатиб келган қўшни давлатларимиз ўртасида тинчлик ва осойишталикка астойдил интилаётганимизни тушундилар ва идрок этдилар.

Ҳар қандай қуролли можаро, шу жумладан, ички можаро ҳам бутун бир райондаги муҳитни заҳарлаши, қўшнилар учун безовталик ва ташвиш келтириши мумкин, мазкур мамлакат ўз халқининг азоб-уқубатлари ва талафотлари ҳақида гапирмаса ҳам бўлади. Шу боисдан ҳам биз ҳар қандай қуролли можароларга қарши чиқамиз. Афғонистон раҳбарияти ҳам шундай позицияларда турганликларини биламиз.

Маълумки, мана шуларнинг ҳаммаси президент Нажибулло бошчилигидаги Афғонистон раҳбариятини сиёсий йўлни чуқур қайта идрок этишга олиб келди, бу йўл миллий яраш деб аталган ватанпарварлик ва реалистик сиёсат тарзида расмийлашди. Бунда гап жуда дадил ва мардона иш тутилгани ҳақида бормоқда: қуролли тўқнашувларни тўхтатишга шунчаки даъват этиб қолинмай, коалицион ҳукумат тузиш, ҳокимиятни оппозиция билан, шу жумладан, ҳукуматга қарши қуролли кураш олиб бораётганлар билан ва ҳатто чет элда туриб исёнчиларнинг ҳаракатларига раҳбарлик қилаётган, уларни ўзга давлатлардан олинган қурол-яроғ ва ҳарбий-техника билан таъминлаб турган кишилар билан биргаликда бошқариш ҳам таклиф қилинмоқда. Конституцион ваколатлар соҳиби ва мамлакатдаги реал ҳокимиятга эга бўлган ҳукумат шу тадбирни ўртага ташлади.

Миллий яраш сиёсати — Афғонистон томонининг янгича сиёсий тафаккури ифодасидир. Бу сиёсатда заифлик эмас, балки ўз мамлакатининг ҳозирги аҳволи ва келажагидан ташвишланган эркин, ҳалол ва масъулиятли сиёсат арбобларининг кучли руҳи, донолиги, қадр-қиммати намоён бўлмоқда.

Миллий яраш сиёсатининг муваффақиятлари ҳозирнинг ўзидаёқ Афғонистон территориясининг бир қисмидан совет қўшинларининг чиқиб кета бошлашига имкон берди. Ҳозир Афғонистоннинг 13 та вилоятида совет қўшинлари йўқ, чунки уларда ҳарбий тўқнашувлар тўхтаган. Аниқ-равшан қилиб айтиш мумкинки, Афғонистон диёрида тинчлик ўрнатиш суръатлари нақадар тезлашиб борса, совет қўшинларининг чиқиб кетиши шу қадар осонлашади.

Миллий яраш сиёсати Афғонистонда тинчлик бўлишини хоҳлайдиган барча кишилар учун сиёсий платформа берди. Бу қандай тинчлик бўлиши керак? Афғон халқи хоҳлайдиган тинчлик бўлади. Ўз озодлиги ва мустақиллиги учун кўп асрли кураш тарихини бошдан кечирган, мағрур, эрксевар, довюрак афғон халқи, президент Нажибулло айтганидек, сиёсий соҳадаги кўп партиялиликка ва иқтисодий соҳадаги кўп укладликка асосланган ўз мамлакатининг хўжайини бўлиб келди, ҳозир ҳам шундай ва келажакда ҳам шундай бўлиб қолади.

Афғонлар ўз мамлакатининг бошқа давлатлар орасидаги узил-кесил статусини ҳам ўзлари белгилаб оладилар. Кўпинча, бўлажак тинч Афғонистон мустақил, қўшилмаган, бетараф давлат бўлади, демоқдалар. Биз жанубий чегараларимиз ёнида шундай қўшнимиз борлигидан фақат қувонамиз.

Совет қўшинларини олиб чиқиб кета бошлаш тўғрисидаги масала муносабати билан бизнинг яна бир соҳадаги позициямизни тушунтириб бериш зарур: қўшинларни олиб чиқиб кетиш Афғонистонда янги, коалицион ҳукуматни тузиш соҳасидаги куч-ғайратларнинг поёнига етиши билан, яъни миллий яраш сиёсатининг ниҳоясига етказилиши билан боғлиқми? Бизнинг фикримизча, боғлиқ эмас.

Совет қўшинларини олиб чиқиб кетиш можарони бартараф этишнинг бошқа жиҳатлари билан, жумладан, аралашмаслик гарантиялари билан боғлиқлиги — бошқа гап. Бу ишда турли давлатлар қатнашадилар. Дарвоқе, бизнинг назаримизда, қўшни Эрон ҳам можарони сиёсий воситалар билан бартараф этишдан четда қолмаслиги лозим.

Миллий яраш ва коалицион ҳукуматнинг тузилиши эса — бошқа иш. Бу — афғонларнинг соф ички масаласидир. Бу масалани, гарчи турли, ҳатто бир-бирига қарама-қарши лагерларга мансуб бўлса ҳам, аммо фақат афғонларнинг ўзлари ҳал қилишлари мумкин. Бизга гўё Совет Иттифоқи тегишли музокараларда, ҳатто учинчи давлатлар билан бўладиган музокараларда қатнашиши керак, деб шаъма қилганларида, биз, кечирасизлар, бу — бизнинг ишимиз эмас, сизнинг ҳам ишингиз эмас, деб қатъий ва равшан жавоб қайтарамиз.

Совет қўшинлари кетганидан кейин ҳарбий тўқнашувлар баттар авж олиб кетмайдими? Каромат қилиш билан шуғулланмаган маъқул, бироқ, башарти ҳозир ўз оға-иниларига қарши урушаётган кишилар масъулиятли позицияда туриб, тинч қурилишга амалда қўшилиб кўрадиган бўлсалар, ҳарбий тўқнашув чиқишининг олдини олиш мумкин, деб ўйлайман. Агар улар ақл-идрок мулоҳазаларига эмас, балки мутаассибликка берилиб, ҳис-туйғуларга амал қиладиган бўлсалар, афғон халқининг мамлакатни тинчитиш йўлида анча ўсган иродасига ва давлатларнинг бу мамлакат ички ишларига бошқа аралашмаслик тўғрисидаги мажбуриятига дуч келадилар. Бутун халққа ўз иродасини қурол кучи билан ўтказишга умид қиладиган кимсаларга четдан ёрдам бериш йўлларини Женева мажбуриятлари беркитиб қўяди.

Башарти, зарурат туғиладиган бўлса, бу босқичда Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг, Хавфсизлик Кенгашининг имкониятларини ишга солиш тўғрисида ўйлаб кўриш мумкин бўлади.

Энди Афғонистондаги йигитларимиз, жангчиларимиз ҳақида гапирмоқчиман. Улар фидокорлик ва қаҳрамонлик кўрсатиб, ўз бурчини ҳалол бажариб келдилар ва бажармоқдалар.

Афғонистонда ҳарбий хизмат қилиб келган кишиларни халқимиз астойдил ҳурматлайди. Давлат уларга яхши билим олиш, қизиқарли муносиб ишга жойлашиш учун биринчи галда имконият яратиб беради.

Афғонистонда қаҳрамонларча ҳалок бўлган кишиларнинг хотираси биз учун муқаддасдир. Партия, совет органлари ҳалок бўлганларнинг оилаларига, уларнинг ота-оналари ва яқин кишиларига меҳрибонлик, эътибор, хайрихоҳлик қилиниши тўғрисида ғамхўрлик кўрсатишлари керак.

Ниҳоят, сўнгги гап. Афғонистон муаммоси ҳал этилгач, бу нарса бошқа маҳаллий можароларга ҳам жуда чуқур таъсир ўтказади.

Биз қуролланиш пойгасини тўхтатишга зўр сабот билан интилиб келдик ва баъзи натижаларга эришдик. Агар қуролланиш пойгаси инсониятнинг жаҳаннам сари телбаларча югуриши бўлса, маҳаллий можаролар — инсоният танасини ирита оладиган қонли жароҳатдир.

Ер юзида мана шундай хатарли касаллик манбалари жуда кўп. Бу манбаларнинг ҳар бири — унда бевосита қатнашаётган халқларгагина изтироб келтирмай, хоҳ Афғонистонда, Яқин Шарқда бўлсин, хоҳ Ироқ билан Эрон ўртасидаги урушда, Жанубий Африкада, Кампучияда, Марказий Америкада бўлсин, ҳаммани изтиробга солади.

Бу можаролардан ким манфаат кўради? Қурол-яроғ савдогарларидан, халқларнинг бахтсизлиги ва кулфати эвазига наф кўриб, бойлик орттиришга одатланиб қолган турли-туман реакцион, экспансиячи доиралардан бошқа ҳеч ким манфаат кўрмайди.

Афғонистондаги можарони сиёсий воситалар билан бартараф этиш ишини ниҳоясига етказиш маҳаллий можаролар занжирини парчалаш соҳасидаги муҳим иш бўлади.

Ўртача ва камроқ олислик ракеталарини тугатиш тўғрисидаги аҳднома кетидан қуролсизланиш соҳасида бундан буён қўйиладиган катта қадамлар навбат кута бошлаганидек (бу ҳақда ҳозир музокаралар олиб борилмоқда ёки музокаралар бошлаш мўлжалланмоқда), Афғонистондаги можарони сиёсий воситалар билан бартараф этиш кетидан ҳам, хўш, энди қайси можаро бартараф этилади, деган савол ҳозирнинг ўзидаёқ ўртага қўйилмоқда. Бошқа можаролар ҳам, албатта, бартараф этилади.

Маҳаллий можароларнинг ҳаммасини бир неча йил мобайнида тугатиш учун давлатлар ва халқларнинг масъулияти, сиёсий иродаси ва қатъияти бемалол етарлидир. Шу йўлда ишласа арзийди. Совет Иттифоқи мана шу жуда муҳим ишда куч-ғайратларини аямайди.

• ГАЗЕТХОН СЎЗ СЎРАЙДИ

ЕТИЛГАН МАСАЛАЛАР ҲАҚИДА ЎЙЛАР

ЖАРИМА ЭМАС, МАҲСУЛОТ КЕРАК

Корхонамиз ишлаб чиқараётган маҳсулотларга Иттифоқимиздагина эмас, ҳатто социалистик мамлакатларда ҳам талаб катта. Бу бизни янада яхшироқ ишлашга ва кўпроқ маҳсулот тайёрлашга даъват этмоқда. Коллективимизнинг ҳар бир аъзоси ўзига топширилган вазифани виждонан бажаришга интиляпти. Шунинг учун ҳам сўнгги йилларда маҳсулотларимиз сифати учун бирор марта рекламация олмадик. Аксинча, истеъмолчилардан: «Шу маҳсулотингиздан юборишингизни илтимос қиламиз» деб ёзилган мактублар кўпайиб бормоқда.

Аҳоли эҳтиёжини тўлароқ қондириш мақсадида кейинги йилларда заводимизнинг ишлаб чиқариш қуввати оширилди. Областимиздан ташқари бошқа областлар билан ҳам қуруқ мевалар етказиб бериш юзасидан шартномалар тузилди. Биз ҳам ўз навбатида савдо ташкилотлари билан ўзаро келишиб олдик. Дастлабки натижаларимиз дуруст бўлди. Йилни пландагидан 250 тонна кўп мева тайёрлаш билан якунладик.

Лекин бу йилги планларимизнинг бажарилиши ҳозир хавф остида турибди. Чунки хом ашё етишмайди. Ўтган йили Фарғона областидан 2965 тонна, Андижондан 1200 тонна, Қашқадарёдан 810 тонна, Сурхондарёдан 510 тонна ва бошқа областлардан жами 7810 тонна қуруқ мева олинмади. Областимиздаги районлар ҳам шартнома талабларини бажаришмаяпти. Масалан, Задарё райони 20 тонна ўрнига бир тонна ҳам мева топширмади. Янгиқўрғон райони 280 тонна, Чортоқ райони 100, Косонсой райони 60, Поп районни 24 тонна мевани кам етказиб берди.

Ачинарлиси шундаки, таъминотдаги бу аҳвол ўтган йилнинг ўрталаридаёқ ҳаммага, жумладан, планлаштирувчи органларга равшан эди. Чунки бошқа областларда қандайлигини билмадим-у бизнинг районларда аҳвол оғир эди. Дўл, жала оқибатида мевалар яхши бўлмади. Биз бу тўғрида РАПОга, область агросаноат комитетига, ҳатто республика Давлат агросаноат комитетига бир неча марта ҳам оғзаки, ҳам ёзма равишда мурожаат қилдик. Натижа йўқ. Савдо ташкилотларига сифатли қуруқ мева топшириш ўрнига жарима тўлашга мажбурмиз.

Мамлакатимиз ҳаётида рўй бераётган қайта қуриш, жадаллаштириш ва экономикани ислоҳ қилишда туб бурилиш ясалаётган ҳозирги паллада давом этаётган бу кўнгилсиз аҳвол ҳали кўпчилик раҳбарларимиз ўз зиммаларидаги масъулиятни чуқур ҳис этмаётганликларидан далолатдир. Ўйлайманки, тегишли ташкилотларнинг раҳбарлари бундан тўғри хулоса чиқариб, муаммони ҳал этиш тадбирини белгилайдилар.

ҲАБИБА АЪЗАМОВА,
Тўрақўрғон қуруқ мевалар заводи бригада бошлиғи.

ХАТОЛАРНИ ТУЗАТАЙЛИК

Бир вақтлар қишлоғимиз жанубида тўқайзор ва кўл бор эди. Тўқайзорда қушларнинг юздан зиёд тури мавжуд бўлиб, айрим ёввойи ҳайвонларни ҳам учратиш мумкин эди. Мевали ва манзарали дарахтларни айтмайсизми... Кўлда балиқлар ҳам сероб эди.

Янгиариқ район матлубот жамияти бу ерда ўзининг ёрдамчи хўжалигини ташкил қилгандан кейин аҳвол ташвишли бўлиб қолди. Тўқайда мавжуд дарахтлар таг-томири билан қўпориб ташланди. Кўл кўмилиб, ўрнига маккажўхори ва шоли экилди. Натижа нима бўлди денг. Олдиндан фойдаланиб келинаётган ерларда қайта захланиш юз берди. Кўпгина майдонларда пахта етиштириш имкони бўлмай қолди. Атроф-муҳитнинг экологик мувозанати бузилди. Бироқ мутасадди раҳбарлар бундан тўғри хулоса чиқариб олмаяптилар.

ШУҲРАТ ОЛЛОНАЗАРОВ,
Хоразм область, Янгиариқ район 18-ҳунар-техника билим юрти мастери.

ИШЧАНЛИК КЎПРОҚ БЎЛСИН

Ернинг, техниканинг, моддий ресурсларнинг эгаси — ўзимиз. Демак, ҳақиқий хўжайинга хос иш тутишимиз, умумий бойликларимизни авайлаб асрашимиз ва кўпайтиришимиз лозим.

Аввало, мен кейинги даврда совхозимизда ерга муносабат ўзгарганлигини қайд қилиб ўтмоқчиман. Экин майдонимиз 1150 гектар. Ҳар бир дала, ҳар бир қарич ер ҳисобда. Ерга органик ва минерал ўғит солишда тупроқ картограммасига риоя қилинади, экинларга агротехника талаблари асосида ишлов, озиқ, сув берилади.

500 гектар ерда картошка, қолган майдонларда беда, сабзавот ва полиз маҳсулотлари етиштиряпмиз. Алмашлаб экиш илмий асосда тўла ўзлаштирилди. Планларни бажариб, йилни барча соҳаларда яхши якунладик.

Ер деҳқоннинг бебаҳо бойлиги, даромад манбаи эканлигини ҳамма ҳам яхши билади. Аммо, айрим хўжаликларда ерга хўжасизларча муносабатда бўлиш ҳолларига барҳам берилмаган, Монокультура оқибатларини тугатишда ва алмашлаб экишда сусткашлик давом этмоқда. Натижада районимизда ўтган йил пахта ва бошқа экинлар ҳосилдорлиги пасайиб кетди.

Ерга муносабатни ўзгартириш, тупроқ таркибини яхшилаш тўғрисида жуда кўп гапирилмоқда, матбуотда ёзилмоқда. Қачонгача вазифалар, етилган масалалар тўғрисида гапирамиз, қарорлар қабул қиламиз? Режаларни рўёбга чиқариш, проблемаларни амалда ҳал этиш вақти келмадими? Демоқчиманки, ишчанлик, амалий ҳаракат кўпроқ бўлсин.

НАЗИРА СОБИРОВА,
Шовот районидаги «СССР 60 йиллиги» совхозининг бригада бошлиғи.

ЧЎПОН ТАЁҒИНИ КИМ ОЛАДИ?

Кўп йиллардан бери чўпонлик қиламан. Меҳнатим партия-ҳукуматимиз томонидан муносиб тақдирланган. Ўтган йили ҳар юз бош совлиқдан 107 тадан қўзи олдим. Планлар муваффақиятли уддаланди. Лекин очиғини айтганда планларни бажариш совхозда ҳам, районда ҳам йил сайин қийинлашмоқда. Бунинг асосий сабаби қўйлар туёқ сонининг камайиб кетаётганлигидадир. Яқин йилларда хўжалигимизда 100 минг бош қўй-эчки бор эди. Ҳозир отарлардаги қўйлар сони 42 минг бошдан ошмайди.

Хўш, бунинг сабаблари нимада? Мана, улардан биттаси: мен ҳамиша чўпонларнинг етишмаётганлигини область миқёсидаги йиғилишларда тилга оламан. Хўш, чўпон бўлмаса қўйни ким боқади? Негадир ҳозирги ёшлар бу касбга иштиёқманд эмас. Буни фақат чўпонларга етарли маданий-маиший шароит яратиб берилмаганлиги билан изоҳлаб бўлмайди. Ўрта мактабларнинг комсомол ташкилотлари ёшларни касбга йўналтириш билан жиддий шуғулланмаяптилар. Ёшларга чўпонлик касбининг шарафли эканлигини тушунтирмаяптилар.

Тўғри, чўпон меҳнати анча оғир. Кечаю-кундуз қўй ортидан юришга тўғри келади. Лекин шароит ўша-ўша. Бундан 20 йил олдин қандай бўлса, шундайлигича қолмоқда.

Бундан ташқари меҳнат тарбияси билан шуғулланишга эътибор сусайиб бораётир. Партия, касаба союз ва комсомол ташкилотлари социалистик мусобақани ташкил этяптилар-у, унинг давомийлиги, ошкоралигини таъминламаяптилар.

Яна бир муаммо тўғрисида гапирмоқчиман. Қашқадарё қоракўлчилари сур терилари билан машҳур. Афсуски, айрим раҳбарлар қоракўлчилик равнақига панжа орасидан қарашмоқда. Бир вақтлар воҳада сур терилари билан машҳур бўлган «Қорақум» ва «Чорвадор» совхозлари 1986 йилда тугатилди.

Зеро партия ва ҳукуматимиз биз, қишлоқ меҳнаткашлари олдига Озиқ-овқат программасини муваффақиятли бажариш вазифасини қўйган экан жойлардаги раҳбарлар бу ҳақда жиддий ўйлаб кўришлари керак.

Ч. БАРНОЕВ,
Баҳористон районидаги «Ўзбекистон» давлат наслчилик заводи бош чўпони.

ЎЙЛАБ КЎРИШ ЛОЗИМ

Куни узайтирилган группалар ҳар бир мактабда бор. Дарслар тамом бўлгач, куни узайтирилган группаларнинг машғулотлари бошланади. Ўқувчилар бир соат дарс тайёрлаб, қолган вақт ичида ўйнашади. Бироқ уларнинг дам олиши, ўйнаши учун алоҳида жой, шароит йўқ. Айниқса, қиш пайтида болалар ташқарида юришга мажбур. Шунинг учун куни узайтирилган группаларга алоҳида эътибор керак.

Яна бир масала. Мактабларда лаборант штати ҳам бор. Уларнинг деярли барчаси мутахассис эмас. Шунинг учун лаборатория ишини билишмайди. Ё уларни ўқитиш учун алоҳида курслар ташкил этиш лозим ёки, умуман, лаборант штатини мактабларга бермаслик керак.

НОРМАМАТ АБДУНАЗАРОВ,
Самарқанд область, Большевик райони. Кекса ўқитувчи.

БУТУНИТТИФОҚ XIX ПАРТИЯ КОНФЕРЕНЦИЯСИ ОЛДИДАН

Суратда: Андижон тикувчилик бирлашмасининг технолог-инженери Раъно Салоҳиддинова ва техника назорати бўлими катта инженери Дилором Бобожонова янги ишлаб чиқарилаётган маҳсулотларнинг сифатини кўздан кечиришмоқда.

Бу ерда кейинги вақтда маҳсулот тайёрлаш ҳажми ортиб, сифати яхшиланиб бормоқда. Корхонанинг хўжалик ҳисоби ва ўзини-ўзи маблағ билан таъминлаш системасига ўтиши шу каби самаралар беряпти. Шартнома мажбуриятларини буюртмачиларга вақтида етказиб бериш интизоми мустаҳкамланди. Маҳсулотларнинг янги турларини тайёрлаш ўзлаштирилди. Тўла хўжалик ҳисоби усулида ишланган кейинги бир йилда бирлашма жамғармаси 300 минг сўм кўпайди. Пландан ташқари реализация қилинган маҳсулот 1 миллион 954 минг сўмни ташкил этди.

Р. Ашуров фотоси (ЎзТАГ).

Колхозда ихтирочилар клуби

Наманган районидаги Свердлов номли колхозда яқинда техника ижодкорлиги ҳаваскорлик клуби ташкил қилинди. Унга 25 киши аъзо бўлиб кирди. Клуб Советига колхоз бош экономисти, иқтисод фанлари кандидати. А. Абдураҳимов раислик қилмоқда. Клуб Совети составида олимлар, мутахассислар, ижодкор механизаторлар, чорвадорлар ва пахтакорлар бор. Клуб Совети экономика ислоҳоти, коллектив пудрат, илғор тажрибалар ҳамда фан ютуқларини ишлаб чиқаришга жорий қилиш юзасидан 1988 йил учун 22 та темани тасдиқлади.

Клуб аъзоларидан инженер-механик У. Миробидов, Ж. Раззоқов, бош агроном ва экономист А. Қаҳҳоров, А. Абдураҳимов, М. Дадамирзаев, инженер-ирригатор Т. Отамирзаев ва бошқа ҳаваскор ихтирочилар чигитни квадрат усулида экадиган сеялка, тут барги етиштириш ва барг кесишни, ғўзани суғоришни механизациялаш технологияси устида иш олиб бормоқдалар.

М. МИРЗААБДУЛЛАЕВ.

ҚУМТЕПАЛАР ЗАВОД ХОМ АШЁСИ БЎЛМОҚДА

ХИВА, 9 февраль. (ЎзТАГ мухбири). Кўҳна шаҳар чеккасида ишга тушган янги силикат заводининг коллективи бугун буюртмачиларга ғоятда енгил ва пишиқ ғиштлар юборди. Хивага тақалиб келган қумтепалар... тақчил бинокорлик материали учун хом ашё бўлиб хизмат қилди.

Завод йилига 60 миллион дона ғишт пишириб чиқаради. Корхона ишга тушиши билан кечиктириб бўлмайдиган икки вазифани ҳал этиш имконияти пайдо бўлди: комплекс «Уй-жой» программасини амалга ошириш ҳамда бостириб келаётган чўлдан бир вақтлар унумдор бўлган ерларни ажратиб олиш мумкин бўлиб қолди.

Янги маҳсулотнинг таннархи арзон ва у зилзилабардошдир. Завод техниканинг энг сўнгги ютуқлари билан жиҳозланган, силикат лой тайёрлашдан тортиб тайёр ғишт туширишгача ҳамма жараёнлар автоматлаштирилган.

Бу ерда печларни ёқишдан аввал тозалаш иншоотлари синаб кўрилди. Давлат қабул комиссиясининг хулосасига кўра, улар жуда яхши ишламоқда.

Янги корхона ишга туширилиши билан Хоразм областидаги заводлар энди йилига 20 миллион донагача ғишт пиширадиган бўлди. Лекин бу ҳали оз. Ҳазорасп ҳамда гидроиншоот қурувчилар шаҳри — Дружбада қурилаётган силикат заводлари бинокорлик материали тақчиллигини қопламоғи лозим.

Дўстлик чегара билмайди

Афғонистон Республикаси Калдор уезди жамоатчилиги намояндалари делегациясининг Сурхондарё областига сафари якунланди. Делегацияга АХДП уезд комитетининг секретари Муҳаммад Акром бошчилик қилган эди. Афғонистоннинг чегарадаги ана шу уезди билан Термиз райони ўртасида бевосита оталиқ алоқалари ўрнатилган.

Меҳмонлар бир қанча колхозларга бордилар, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг ташкил этилиши, деҳқонлар ва чорвадорлар меҳнати ҳамда турмуши шароитлари билан танишдилар.

Меҳмонларни Ленин номли колхоз меҳнаткашлари, айниқса хушнудлик билан кутиб олдилар. Суҳбат чоғида таржимонга ҳожат қолмади. Хўжаликда асосан туркманлар яшайди. Афғон делегацияси составида эса бир пайтлар ана шу ерда яшаган туркманларнинг авлодлари бор эди. Улар она юрт хотирасини эъзозлаб, она тилларини болалари ва невараларига ўргатмоқдалар.

Делегация аъзоси бўлган афғон шоири Раҳимқул Чўлоқ «Ленинчи» район газетасига ўзининг Ўзбекистонга бағишланган янги шеърларини тақдим этди.

— Областингизга сафаримиз таассуротларини, албатта, ҳамюртларимиз билан баҳам кўрамиз, — деди Муҳаммад Акром. — Аввало, деҳқонларингиз Совет ҳокимияти йилларида ажодлар юртини обод қилишгани, ҳозир биздагидек қумлоқ ерларда мўл ҳосил олишаётгани, шинам уйларда яшашаётгани бу ердаги клублар, касалхоналар, мактаблар, болалар боғчалари ҳақида сўзлаб берамиз.

Шу кунларда қўшни Гагарин районининг меҳнаткашлари яна бошқа бир уезд — Шўртепа уезди вакилларини кутиб олдилар, бу уезд билан мазкур район ўртасида ҳам бевосита оталиқ алоқалари ўрнатилган. Бу ерда ҳам мароқли, ҳаяжонли учрашувлар бўлди.

Бадиий ҳаваскорлар қишлоқ клубларида меҳмонларга концерт қўйиб беришди.

(ЎзТАГ).

• Партия турмуши: идеология ва ҳаёт

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети IX пленумида жойларда олиб борилаётган атеистик тарбияни янада кучайтириш вазифаси кескин қилиб қўйилди. Негаки республикамизда узоқ йиллар давом этиб келган турғунлик вазияти атеистик пропаганда соҳасига ҳам салбий таъсир кўрсатди.

Ошкоралик, қайта қуриш даври атеистик пропаганданинг чинакам аҳволи ҳақида рўй-рост, очиқчасига гапиришни талаб этмоқда. Хўш, ҳозирги пайтда хурофотга қарши кураш қандай олиб борилпяти! Яқинда Бухоро область Пешку районида бўлиб, бу соҳада амалга оширилаётган ишларнинг ҳақиқий аҳволи билан танишдик.

ХУРОФОТНИНГ УЧ КЎРИНИШИ

«Бахтингдан кўраймиi...»

Биринчи воқеа: — Ассалому алайкум...

— Ке бачам, ке. Тортинма, киравер. Дардинг бор кўринади, хўш?

— Шу... фол кўриб қўйсангиз дегандим.

— Бахтингдан кўраймиi, тахтингдан кўраймиi? Ҳай, қани атаганингни ташла-чи, — фолбин ўзи ўтирган кўрпачанинг бир четини кўтарди. У ерда яшил, қизил, кўк пуллар бетартиб сочилиб ётарди.

— Ҳа, ана, иш мана бундоқ бўпти. Исминг нимайди, бачам? Саодат дейсанми, кўп яхши — у ўзини номдор қилган китобни қўлига олиб варақлай бошлади. Ниҳоят, ахтарган жойини топди шекилли, араб алифбосида ёзилган сўзлар устига кўрсаткич бармоғини тираб: «Са-о-дат» деб ҳижжалаб ўқиди ва бирдан афтини тириштириб, — айтмабмидим, дардинг бор кўринади деб, болам. Яқинда олдингда бир тўсиқ пайдо бўлибди. Ана ўша сени кўп ташвишга қўйибди. Ҳали сен бир талай қувончу ташвишларга дуч келасан. Дўсту душманларинг бисёр экан, — деб бидиллай кетди. Сўнг босиқлик билан, — лекин сен ташвиш тортма бачам, ҳозир дуо ёзиб бераман. Уни мана бу исириққа қўшиб, қайнатиб уч маҳал ичсанг ҳамма дардлардан фориғ бўласан, дилинг равшан тортади, — деди ва китобни ёнига қўйиб дуо ёзишга киришди.

— Иби, бу Абдураҳмон Жомийнинг китоби-ку!

Шу пайт кутилмаган ҳодиса рўй берди. Фолбин бутун вужуди билан ўзини китоб устига ташлади.

— Шаккок! Сен остонамдан ҳатлашинг биланоқ, оғир тортиб қолгандим. Ол, пулинг ҳам керакмас, йўқол уйимдан!

«Ленинизм» колхозида истиқомат қилувчи, эндигина ном чиқараётган фолбин Нор Ражабова билан район комсомол комитетининг биринчи секретари Саодат Иброҳимова ўртасида бу воқеанинг бўлиб ўтганига бир йилча бўлди. Ўшанда Н. Ражабова ўзида ҳеч қандай илоҳий куч йўқлигини тан олиб, энди бу ишни бошқа қилмасликка ваъда берганди. У ҳатто кейинчалик район комсомол комитетига ҳам келиб, кечирим сўради.

Лекин бу воқеа районда олиб борилаётган атеистик иш борасида фавқулодда ҳодиса, холос. Қолаверса бундай бир-иккита фактнинг ўзи бу ерда атеистик тарбия яхши йўлга қўйилган, деб хулоса чиқариш учун асос бўла олмайди. Негаки диннинг таъсирига берилган ва унга кўр-кўрона ишонувчи кишилар районда ҳали кўпчиликни ташкил этади.

Бу — район партия, совет, комсомол ташкилотлари атеистик пропаганда борасида етарли иш олиб бормаётганлигининг далилидир. Тўғри, район комсомол комитети ёшларни атеистик руҳда тарбиялаш юзасидан айрим ишларни амалга оширмоқда. Мактаблар, билим юртлари ўқувчилари ўртасида, район марказидаги «Ёшлар кафеси»да атеистик мавзуда суҳбат, баҳс ва кечалар уюштириляпти.

Лекин бу тадбирларда изчиллик етишмаётгани ва у, айниқса, район партия, совет ташкилотлари томонидан вақтида қўллаб-қувватланмаётгани сабабли кутилган натижа бермаяпти. Бу борада бошланган ишлар ҳам ўлда-жўлда қолиб кетяпти. Оқибатда фолбин, дуохон ва саёқ муллалар «фаолияти» ҳамон давом этмоқда. Назоратнинг мутлақо йўқлиги Нор Ражабовага ҳам қўл келди. У берган ваъдаларини унутиб, баъзан кечқурунлари айрим соддадил кишиларни қабул қилишдан ўзини тўхтата олмаяпти.

Биз жойларда бўлиб, районда атеистик тарбиянинг аҳволи билан танишгач, халқ депутатлари район Советининг ижроия комитети раисининг ўринбосари, район ижроия комитети ҳузуридаги диний назорат комиссияси раиси Муслима Ёдгорова билан суҳбатлашдик. Таажжубки, Ёдгорова бу борада жойларда рўй бераётган айрим нуқсонлар ҳақида биздан эшитиб, ён дафтарига ёзиб олишга мажбур бўлди. Диний назорат комиссияси фаолияти юзасидан эса тайинли бирор гап айтолгани йўқ. Комиссия мажлисини график бўйича ҳар уч ойда бир марта ўтказиш планлаштирилган. Амалда эса у ўтган йил давомида бирор марта ҳам ўтказилмади. Атеистик тарбиянинг синалган формаси — диндорлар билан якка тартибда суҳбатлар ўтказиш умуман эътибордан четда қоляпти.

Бундан ташқари М. Ёдгорова райондаги муллаларнинг қанчаси рўйхатга олинганини ҳам билмайди. Фолбин ва дуохонлар ҳақида гап кетганда, «уч-тўртта бўлса керак» дейишдан нарига ўтолмади. Ҳақиқатан ҳам шундайми? Афсуски, йўқ. Ҳозир районда ўн нафар фолбин ва дуохон бор. Йигирма бешдан ортиқ мулланинг фақат йигирма нафари рўйхатга олинган, холос. Рўйхатда йўқ саёқ муллалар, фолбин ва дуохонлар ҳамон эл оралаб юрибди. Буларнинг ҳаммаси М. Ёдгорова ва комиссия аъзоларининг кабинетдан чиқмай, одамлар билан эмас, кўпроқ қоғозлар билан ишлаётганини кўрсатиб турибди.

Жаҳолат гирдобида

Иккинчи воқеа: 2 январь куни 7 ойли чақалоқ оғир аҳволда район марказий касалхонасига келтирилди. Орадан уч-тўрт кун ўтмай врачлар чақалоқни оғир касаллар палатасига ўтказиб қатъий режим асосида даволашга қарор қилдилар. Лекин эртаси куни улар касалхонадан на чақалоқни, на унинг онасини топа олишди. Чақалоқнинг бобоси Ширин Мирзаев набирасини табиб ва дуохонларга кўрсатиб даволатиш учун олиб кетганди.

Бу воқеа тўғрисида ўша куниёқ Қалъаи-миришкор қишлоқ Советига ва район прокуратурасига хабар қилинди. Негаки, гўдакнинг ҳаёти хавф остида қолганди. Шунга қарамай Ш. Мирзаев чақалоқни олиб кетгани келганларга қаттиқ қаршилик кўрсатиб уни бермади. Фақат район марказий касалхонаси бош врачи ўринбосари, педиатр врач Фотима Қурбонованинг бу касалликнинг келиб чиқиши ва унинг оқибатлари тўғрисида узоқ тушунтиришидан сўнггина чақалоқ касалхонага қайтарилди.

Бу воқеа ва унинг сабаблари хусусида турлича фикр билдириш мумкин. Лекин уларнинг ҳаммасини умумлаштирилиб, бир сўз билан айтиладиган бўлса, бу — жаҳолатдир. Хўш, шундай дориломон замонимизда у қандай қилиб ўзига йўл очиб келяпти? Яъни жаҳолат гирдобига 80 ёки 90 ёшли қария эмас, 50 ёшлар атрофидаги Ш. Мирзаев кабилар тушиб қолаётганлигини қандай изоҳлаш мумкин?!

Кўриниб турибдики, аҳоли ўртасида диннинг таъсири кучли. Негаки, эскилик сарқитларининг яшовчанлиги учун оз бўлса-да, шароит бор. Бу аввало, мутасадди раҳбарларнинг атеистик тарбия бизда яхши йўлга қўйилган, деб нотўғри хулоса чиқариб, бу соҳага эътибор бермаётганлигининг оқибатидир. Акс ҳолда бу долзарб муаммо кун тартибидан тушиб қолмаган бўларди. Ўтган икки йил давомида район партия комитети бюроси мажлисларида фақат бир марта Навоий номли колхоз мисолида атеистик тарбиянинг аҳволи муҳокама қилинди. Бюро қарорининг қай даражада бажарилаётганига келганда эса назорат унутилди. Бу қарор юзасидан бирор иш қилинганини ҳатто колхоз партия ташкилоти ҳисобида турувчи коммунистлар ҳам эслашолмади.

Район «Билим» жамияти атеист лекторлари фаолияти ҳам яхши йўлга қўйилмаган. Атеистик мавзудаги лекция ва суҳбатларнинг таъсирчанлиги сезилмаяпти. Чунки улар асосан турли йиғилишлар олдидан ёки ундан кейин шунчаки номигагина ўтказиляпти. Масалан, «Ўзбекистон» колхози касаба союз комитети раиси, атеист лектор Салим Амонов ҳамиша мана шу усулда ишлаб келади. Райондаги ўн нафар атеист-лекторнинг аксариятида иш плани йўқ. Динга ишонувчилар билан якка тартибда суҳбатлар ўтказиш уларнинг иш тажрибасидан ҳали ўрин олмаган.

Бундан ташқари республика Атеизм уйи ва унинг область филиали мутахассислари бу ерда камдан-кам бўлишади. Бошқа юқори ташкилотлардан келган лекторларнинг ҳам ташрифи кўпроқ расмий тус олмоқда. Жумладан, 1983 йилдан буён республика комсомол Марказий Комитети томонидан районга бир мартагина атеист лектор юборилди. У ҳам «катта клубга жой тайёрлансин», «аудиторияда 150 дан кам одам бўлмасин», деган шартларни қўйди-ю, шунга яраша лекция ўқимади. Ҳаммага маълум бўлган гаплардан иборат 10 бетли текстни шариллатиб ўқиб бўлгач, кетишга отланди. Бундай учрашувлар, албатта, одамларнинг суҳбат мавзуига кўнглини совутади, фойда ўрнига кўпроқ зарар етказади.

Атеистик пропаганда ишида шифокорларнинг роли ва масъулияти катта. Негаки уларнинг кўп вақти омма орасида ўтади. Гўдаклар ва беморларни медицина кўригидан ўтказиш учун хизмат юзасидан хонадонларда бўлишади. Ана шу пайтда улар муолажа билан бирга қизиқарли суҳбатлар ўтказишлари, беморни табиб ва дуохонларга кўрсатиш бефойда эканлигини асосли равишда тушунтиришлари ҳам керак. Бироқ мана шундай мустаҳкам алоқанинг бўлмаганлиги сабабли Пешку районида ҳар йили 40 дан зиёд бемор аввал табиб ва дуохонларга учраб, касалини ўтказиб юборганидан кейингина район марказий касалхонасига келтириляпти. Бу, албатта беморни ҳам, врачни ҳам ташвишга қўймоқда.

— Одамлар шошилиб қолганларида фолбин ва дуохонларга мурожаат этиши бежиз эмас, — дейди пенсионер Усмон бобо Элов.— Негаки, табиб ва дуохон беморни баъзи шифокорлар сингари «анализ топшир», «касаллик варақанг йўқ экан», «йўлланма олиб кел» деб овора қилмай, хушмуомалалик билан қарши олади. Поликлиникадачи? Мен турли хил оворагарчиликларни гапириб ўтирмайман. Врачлар беморга кўпроқ расмиятчилик билан муомала қилишади. Шундай врачлар ҳам борки, ҳатто қўрслигидан безиллаб, бемор унинг қабулига киргиси келмайди. Табиб бўлса беморнинг кўнглини овлайди. Уни соғайиб кетишига ишонтириб, кейин ўз йўлига солиб олади.

Бир қарашда бу нарсалар арзимагандек бўлиб кўринади. Лекин бунга кўп нарса боғлиқ. Врачлар фақат шифокоргина эмас, шу билан бирга тарбиячи эканлигини ҳам унутмасликлари лозим. Район марказий касалхонаси врачлари ҳар бир беморга, жумладан юқоридаги чақалоқнинг онасига ҳам мана шу тарзда муносабатда бўлганларида шубҳасиз кўнгилсиз воқеа рўй бермаган бўларди.

Тирикларга сағана

Учинчи воқеа: «Хўжапешку» мозори дарвозасининг қаршисидаги қўш сағана яққол кўзга ташланиб туриши билан атрофидагилардан фарқ қилади. Лекин бу унинг асосий жиҳати эмас. Унинг бошқалардан фарқ қиладиган асосий томони ҳали вафот этмаган одамлар учун олдиндан қурилганлигидадир.

Дастлаб бу сағаналар балки беш-ўн йил олдин қурилган бўлса керак, деб ўйладик. Йўқ, ундай бўлиб чиқмади. Уларнинг қурилганига эндигина бир ҳафта бўлибди. У ҳолда бу ишга ким журъат этди? Ҳойнаҳой у ҳозирги янгиланиш жараёнидан мутлақо четда қолган, қолоқ бир киши бўлса керак, деган хаёлга бордик. Афсуски, яна янглишибмиз. Бу қўш сағанани область банкининг бошқарувчиси, коммунист Раҳим Иззатов ота-онаси учун қуриб қўйибди.

Хўш, бу ўзи қанақа қабристон? Жданов номли колхоз партия комитети ва Пешку қишлоқ Совети раҳбарлари бу ерда тирик одамлар учун сағана қурилишига нега йўл қўйишди?

«Хўжапешку» қадимий қабристон бўлиб, у қишлоқ ўртасида жойлашган. Районда биринчи бўлиб шу қабристонни ободонлаштириш учун счёт очилиб, унга 2,5 минг сўм пул ўтказилди. Лекин бир қарашда бу қабристон ҳисобида шунча маблағ борлигига ишониш қийин. Дарвоза пештоқига қабристон номи ёзилганлигини ҳисобга олмаганда бу ер деярли қаровсиз қолган. Ҳатто атрофи ҳам ўралмаган. Дарахтларнинг шохлари синиб, теварак-атрофда хашак, шох-шабба сочилиб ётибди.

Райондаги барча қабристонлар каби бу ерда ҳам ер саҳни шу атрофда яшовчи бир неча авлодга мансуб оилалар томонидан ўзаро тақсимлаб олинган. Ҳар бир оила марҳумни ўз авлоди учун чегараланган жойга хоҳлаган тартибда қўяди ва бу ерда кўнглига келган ишни қилиши мумкин. Шунинг учун ҳам Раҳим Иззатов ўзи Бухоро шаҳрида яшашига қарамай, ўз авлодлари учун ажратилган жойдан ҳеч кимнинг фикри билан ҳисоблашмай, ҳали ҳаёт ота-онасига атаб сағана қурди.

Биз қишлоқ Совети раиси Абдулла Хайруллаев ва колхоз партия комитети секретари Чориқул Қаҳҳоровдан ушбу сағана ҳақида суриштирганимизда улар бундан мутлақо бехабарлигини, ҳатто унинг қачон қурилганлигини ҳам сезмай қолишганини айтишди.

Район партия комитети агитация ва пропаганда бўлимининг мудири Муҳаммад Қудратов бизга ушбу хўжалик ва қишлоқ Советида атеистик пропаганда борасида ибратли ишлар олиб борилаётгани ҳақида гапирганда нимани назарда тутди экан? Бу ерда колхоз марказида ташкил этилган биргина «Қариялар чойхонаси»дан бошқа бирор ижобий ўзгариш бўлмагани яққол кўриниб турибди. Қишлоқ Совети территориясидаги 15 та қабристоннинг деярли ҳаммаси қаровсиз. Аҳоли ўртасида диний маросимлар, никоҳ ўқитиш сингари эскилик сарқитлари батамом тугатилмаган.

Социалистик турмуш тарзимизга ёт бундай иллатлар айниқса, «Янгибозор», «Қалъаи-миришкор», «Варахша» қишлоқ Советларида (раислари Г. Воҳидова, М. Нарзиев, Г. Мусаев) кўпроқ содир бўляпти. Бу жойларда атеистик тарбия билан деярли шуғулланмай қўйишган. Бундан фойдаланган дин ташвиқотчилари оддий меҳнаткашларнинг тўй ва маъракаларини ўз қўлларига олиб, диний расм-русумларни тарғиб қилаётирлар. Партия, совет органлари бундай жойларда ўз ўринларини ана шундай муллаларга бериб қўйишяпти. Улар эса одамларни алдаб, кишиларнинг қувончларидан ҳам, ташвишларидан ҳам ўз мақсадлари йўлида фойдаланмоқдалар.

Район ҳуқуқ ва жамоат тартибини сақлаш органлари безори ва ўғрилар билан кураш олиб боришяпти-ю, лекин ҳамманинг кўз ўнгида очиқдан-очиқ ўғрилик қилаётган саёқ муллалар, фолбин ва дуохонлар билан муросасозлик қилишмоқда. Агар эл оралаб юрган ана шундай шахсларнинг ҳаёти ўрганилса, уларнинг кўпчилиги меҳнатсиз, енгил-елпи турмуш кечиришга ўрганган нопок кишилар бўлиб чиқади. Шундай экан динни ниқоб қилиб, кишиларни алдаётган шахсларга қарши муросасиз курашни партия, совет ва жамоат ташкилотларининг кундалик муҳим вазифасига айлантириш лозим.

А. МАДАТОВ,
«Совет Ўзбекистони» махсус мухбири.

Дунё овози

БОНН. Европа Иқтисодий ҳамжамиятига аъзо мамлакатлар барча манфаатдор томонлар иштирокида Яқин Шарқ можаросини бартараф этиш борасида халқаро конференция чақириш тўғрисидаги талабни қўллаб-қувватлайдилар, деди бу ерда «Вестдойчер рундфунк» телепрограммаси мухбири билан суҳбатда ГФР ташқи ишлар министри Ганс-Дитрих Геншер. Европа ҳамжамияти, деб ҳисоблайди у, Европа чегараларига яқин жойлашган ҳамда қитъа хавфсизлигига бевосита таҳдид солаётган кескинликнинг хатарли ўчоқларини бартараф этиш учун актив ҳаракат қилиши керак. Шу муносабат билан Ганс-Дитрих Геншер Иордания қироли Ҳусайннинг Ғарбий Европа мамлакатлари бўйлаб сафари ҳамда унинг Бонида Европа Иқтисодий ҳамжамиятига аъзо мамлакатлар ташқи ишлар министрларининг кенгашида сўзлайдиган нутқи муҳим аҳамиятга эга эканлигини таъкидлади.

ЛОНДОН. Шри Ланка президенти Жуниус Жаявардене яқин бир неча ой ичида оролдаги вазиятни нормаллаштиришга эришиш мумкинлигини уқтирди. Шри Ланка давлатининг бошлиғи Британиянинг Би-би-си радиоэшиттириш корпорациясининг мухбири билан суҳбатда, жумладан, Шри Ланка раҳбариятининг таклифига биноан орол давлатида турган Ҳиндистон кучлари шарқ ва шимолда уя қурган Тамил сепаратчиларининг ҳуружларига тез орада чек қўя олади, деди. «Тамил илама» озодлик йўлбарслари» гуруҳининг жангариларига қарши операциялар экстремистлар Ҳиндистон — Шри Ланка битимини амалга ошириш ишида ҳамкорлик қилишга рози бўлмагунча давом этаверади. ёки акс ҳолда янчиб ташланади, деб таъкидлади президент. Вилоят кенгашларига сайлов икки томонлама битимга биноан шу йил апрель ойида ўтказилади, деди Жаявардене. Ўша пайтгача Ҳиндистон қисмлари оролдан чиқиб кетади. Унинг сўзларига қараганда, шимолий ва шарқий вилоятларда ўтказиладиган овоз бериш натижасида у ерда истиқомат қилувчи Тамил аҳолиси кўпроқ автономияга эга бўлади.

РИО-ДЕ-ЖАНЕЙРО. Бразилиянинг Рио-де-Жанейро штатида жала ёмғирлари давом этмоқда. Бунинг оқибатида рўй берган тошқин, кўчкилар катта моддий зарар етказиб, одамларнинг ҳалок бўлишига сабаб бўлмоқда. Тоғ оралиғидаги водийда жойлашган Петрополис шаҳрининг ўзидагина 70 киши ҳалок бўлди ва 300 дан ортиқ киши жиддий жароҳатланди. Шаҳар аҳолиси қурбонлар бундан ҳам кўплигини айтмоқда, чунки ўпирилиш ва кўчки пайтида бутун-бутун оилалар қулаган бинолар ва тоғдан тушган тош уюмлари остида қолиб кетган. Минглаб шаҳарликлар бошпанасиз қолганлар. (ТАСС).

СССР Олий судининг пленуми

В. И. Теребилов раислигида СССР Олий судининг навбатдаги пленуми бўлди.

СССР Олий судининг аъзоси П. Я. Трубниковнинг докладди юзасидан пленум граждандлар билан уй-жой қуриш кооперативлари ўртасидаги низоларга оид ишларни кўриб чиқиш пайтида судларнинг қонунларни қўлланиш тўғрисидаги масалани муҳокама қилди.

Докладда ва пленум қатнашчиларининг нутқларида қайд этилишича, совет гражданларини уй-жой билан таъминлашда давлат, жамоат ва якка тартибдаги уй-жой фондини ривожлантириш билан бир қаторда, уй-жой қуриш кооперативига кирган кишилар маблағининг жалб этилиши ва давлат кредити ёрдами билан амалга оширилаётган кооператив уй-жой қурилиши муҳим аҳамиятга эгадир. Давлат уй-жой қуриш кооперативларига уй-жой қуришда, ундан фойдаланишда ва кооперативларга қарашли уйларни ремонт қилишда ёрдам бермоқда. Кооператив уй-жой қурилиши социал жиҳатдан аҳамиятли ва ўткир уй-жой муаммосини ҳал этишга кўмаклашмоқда.

Уй-жой қуриш кооперативларининг фаолияти билан боғлиқ ишларни кўриб чиқиш пайтида қонунларни тўғри қўлланиш орқали судлар гражданларнинг ва кооперативларнинг ҳуқуқларини ҳамда қонун билан муҳофаза қилинувчи манфаатларини ҳимоя қилишлари, шу ҳуқуқларни амалга оширишдаги кафолатлар кучайтирилишига, уй-жой фондидан самарали фойдаланиш ва уни муҳофаза қилишга кўмаклашишлари, кооперативларнинг фаолиятида қонунчиликни бузишнинг олдини олишлари лозим.

Уй-жой қуриш кооперативлари тўғрисидаги қонунларга киритилган ўзгартишлар муносабати билан пленум суд тажрибасида келиб чиққан саволлар юзасидан бир қанча изоҳлар берди.

Жумладан, қабул этилган қарорда, кооператив аъзоларининг ўзлари эгаллаб турган уй-жой биносини бошқа уй-жой биносига айирбошлаш тўғрисидаги талабларига оид ишлар кооператив аъзоларининг умумий йиғилиши айирбошлашда қатнашувчи шахсни кооператив аъзолигига қабул қилишдан бош тортган тақдирдагина эмас, шу билан бирга умумий йиғилиш розилик берган бўлса-ю, халқ депутатлари маҳаллий Советининг ижроия комитети умумий йиғилишнинг қарорини бекор қилиб, айирбошлашга ордер беришдан бош тортган тақдирда ҳам судда кўриб чиқилиши лозимлиги кўрсатилди.

Маҳаллий Советнинг ижроия комитети кооператив аъзосига ўзига ажратилган уй-жой биносига ордер беришдан воз кечиши хусусида судга мурожаат этиш мумкин.

Уй-жой қуриш кооперативининг аъзоси ўзи эгаллаб турган бинонинг бир қисмини, оила вақтинча бошқа жойга жўнаб кетган тақдирда эса бутун уй-жой биносини кооператив правлениесининг розилиги билан қонунда белгиланган миқдордаги ҳақ эвазига ижарага топширишга ҳақлидир. Кооператив правлениеси уй-жой биносини ижарага топширишга розилик беришдан бош тортган тақдирда судга мурожаат этиш мумкин.

Айни вақтда судлар қонунга мувофиқ уй-жой биноларини кооператив аъзолари ўртасида тақсимлаш тўғрисидаги, кириш ва пай взносларининг, кооператив аъзоларининг бинони сақлаш ва ундан фойдаланиш взносларининг миқдорини белгилаш тўғрисидаги ва шу каби фақат кооперативнинг ва бошқа органларнинг ҳуқуқ доирасига топширилган масалаларни кўриб чиқишга ҳақли эмаслар.

Уй-жой қуриш кооперативларининг фаолиятини тартибга солувчи қонунларни, кооператив аъзолари ва уларнинг оила аъзоларининг ҳуқуқларини қўпол бузиш фактлари, уй-жой биноларидан бошқа мақсадларда (масалан, шахсий бойлик орттириш, меҳнатсиз даромадлар олиш мақсадида) фойдаланиш, кооператив уй-жой биноларини ўз вақтида ремонт қилишни таъминламаслик ҳоллари аниқланган тақдирда судларга хусусий ажримлар чиқариб, шу камчиликларни тугатиш чораларини кўриш учун тегишли органлар ёки мансабдор шахсларнинг эътиборини қаратиш таклиф этилди.

Пленум иттифоқдош республикалар Олий судларининг қонунларни ўзгартириш юзасидан судларнинг ишини қайта қуришга қаратилган таклифларини муҳокама қилди.

Пленум СССР Олий суди раисининг ва СССР Бош прокурорининг судлов ишларига оид норозиликларини ҳам кўриб чиқди.

Пленум ишида СССР Бош прокурори А. М. Рекунков қатнашди. (ТАСС).

• Ислоҳот одимлари

ТАШҚАРИДАН КУЗАТУВЧАНЛИК

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг яқинда бўлиб ўтган IX пленумида халқ маорифида ҳал бўлмаган проблемалар тўпланиб қолганлиги, мактаблардаги таълим ва тарбия даражаси фан-техника талабларидан жиддий орқадалиги, ўз навбатида республика Маориф министрлиги ташқаридан кузатувчи бўлиб қолаётганлиги танқид қилинди.

Ўқитувчи синфга кирди. У бутун зеҳнини билим олишга жамлаган ўқувчиларга янги мавзу ҳақида дарс ўтяпти. Зукколик, билимдонлик, меҳрибонлик, самимийлик унинг сўзларида уфуриб турибди. Янги дарсни баён қилишда қўшимча адабиётлар, кўргазмали қуроллар, техник воситалар унга ҳамроҳ. Бу ўқитувчининг ўз фикрини баён этишига, ўқувчиларнинг тез ва осон ўзлаштириб олишига воситадир.

Ўзининг билимдонлиги, тажрибалиги билан эл меҳрини қозонаётган ўқитувчилар оз эмас. Социалистик Меҳнат Қаҳрамонлари Х. Ембергенов, Ж. Шукуров, СССР халқ ўқитувчиси М. Ёқубова, СССР Олий Совети депутати Ш. Гадоева сингари ўнлаб, юзлаб ўқитувчилар ҳар бир дарсни қизиқарли ўтишга интилмоқдалар. Бу ўқитувчиларнинг юзлаб шогирдлари фан асосларини чуқур эгаллашларига ва кейинчалик турли малакали мутахассис бўлиб етишишларига асос бўлаётир.

Ўтган йили республика ўқитувчиларининг съезд минбарида мактаб ислоҳотини амалга ошириш ишига тўсқинлик қилаётган манбалар, ўнлаб проблемалар очиқ-ойдин айтилган ва уларни бартараф этиш чоралари белгиланган эди. Жумладан, 500 дан ортиқ мактаб авария ҳолатида деб тан олинди. Съезддан кейиноқ ана шу ҳолатдаги мактабларни зудлик билан ремонт қилишга киришилди. Ана шу ишларнинг самараси ўлароқ Сирдарё, Боёвут районларидаги айрим мактаблар кўркам қиёфа олди, янги бинолар қурилди. 300 дан ортиқ мактаб ремонтдан чиқарилди.

Хўш, ана шу рақам билан республикамизда авария ҳолатидаги мактаблар тугатилган деб бўладими? Албатта, йўқ. Бугунги кунгача 300 дан ортиқ мактаб шу куннинг талабларига мутлақо жавоб беролмайди. Мактабларнинг 70 процентида дарс икки сменада, ярми эса мослаштирилган биноларда ўқитилмоқда. Кўпгина мактабларнинг ўқувчилари спорт залларига эга эмас. Ҳатто ўз ошхонасига эга бўлмаган мактаблар ҳам бор.

— Ўтган йили республика Маориф министрлиги ҳар йилнинг сўнгги шанбасини «Мактаблар куни» деб эълон қилиш таклифини киритган эди, — дейди республика Маориф министрлиги мактаблар бошқармасининг бошлиғи Ж. Йўлдошев. — Бу ташаббусдан сара мевалар кутгандик. Чунончи, мактаб билан боғлиқ бўлган ҳар бир масъул киши — партия, совет, хўжалик раҳбарларидан бригада бошлиғигача шу куни мактабда бўлиши кутилганди. Улар ўқитувчи ва ўқувчилар билан учрашиши, долзарб муаммоларни ўрганиши, шу ернинг ўзида ҳал этилиши белгилаб олиниши зарур эди. Натижа нима бўлди? Фарғона водийсидаги айрим районларда бу ташаббус бирмунча йўлга қўйилди. Бироқ бошқа область, шаҳар ва районларда оқибатсиз қолиб кетди.

Иккита мисол келтирамиз. Наманган район партия комитети ва район ижроия комитети мактаб ислоҳотини амалга ошириш бўйича комплекс планни қайта кўриб чиқдилар. Бу ерда мактабларнинг ўқув моддий-техника базасини мустаҳкамлаш бўйича 1993 йилгача топшириқлар қайд этилди. Ана шу топшириққа мувофиқ янги мактаблар, 6 ёшлилар учун ўқув ва дам олиш хоналари, ошхоналар, устахоналар ва спорт заллари қурилишининг муайян муддати, масъул ижрочилар, маблағлар аниқ кўрсатилган. Чортоқликлар эса барча мактабларни 1990 йилгача бир сменада ўқишга ўтиш программасини белгилаб олганлар.

Афсуски бундай тажрибалар, новатор ўқитувчиларнинг изланишлари кенг оммалаштирилмаётир. Жумладан, Тошкент шаҳрининг ўзида ўтган йилнинг ноябрь ойида олти ёшлиларни ўқитишни ташкил этиш борасида уч нафар ўқитувчининг тажрибаси маъқулланди, холос. Биргина Навоий ва Бухоро областларида новатор ўқитувчиларнинг слёти бўлиб ўтди. Республикамизда ўз иши, таълим-тарбияси ва изланиши билан ўртоқлашадиган ва тажрибаларини кенг ёядиган ўқитувчилар кўп.

Биз халқ маорифи—умумхалқ иши деб атаймиз. Аслида эса айрим партия, совет, хўжалик органларининг раҳбарлари бу ишга ҳамон бефарқ қараётгани билан муроса қилинмоқда. Йўқ, мактаб — тарбия ўчоғи! Бу муқаддас масканни сира унутмаслигимиз керак. Зеро, бу ерда келажагимиз мевалари камол топади.

Атоқли ёзувчи, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Комил Яшин ўқитувчи ҳақида сўзларкан, беихтиёр тўлқинланиб гапиради:

— Ҳар гал Андижонга борганимда партия ветерани Мухтор Алимовни зиёрат қиламан. У ўз меҳнати, билими, жасорати билан эъзоз топган, Совет ҳокимиятини ўрнатишда фаол иштирок этган. М. Алимов мен учун янада қадрлидир. Чунки у дастлабки устозларимдан бири. Менга ҳарф танитган ва мураббийлик қилган ўқитувчим олдида ҳамиша таъзим қилгим келади.

«Таъзим бажо этардик». Ҳақиқатан партия, совет органлари, хўжалик раҳбарлари ўқитувчилар ҳурматини ўз ўрнига қўярдилар. Эндичи? Кейинги ўн беш-йигирма йил мобайнида ўқитувчининг обрўси тушиб кетди, айрим раҳбарлар ўзларининг мураббийларига паст назар билан қарайдиган бўлдилар, уларнинг ташвишлари билан қизиқмайдилар.

Биз ўқитувчи олдида ҳамиша қарздормиз. Илк бор ҳарф танитган, ҳисоб-китобни ўргатган, одамийликдан сабоқ берган мураббийни ҳамиша эсда тутиш бурчимиздир.

Бошқа бир мисол. Шу кунларда мактабларнинг педагогик коллективлари турли-туман комиссияларнинг тинимсиз текширишларидан безор бўлаётирлар. Ўқитувчилар дарсга бағишлайдиган қимматли вақтларини худа-беҳуда сарфламоқдалар, турли қоғозлар тўлдириш, маълумотлар тўплаш билан овора бўлмоқдалар. Афсуски, текширувчилар ёки халқ маорифи инспекторлари ўқувчиларнинг дарс тайёрлашлари учун яратилган шароит билан қизиқмайдилар. Турли қоғозлар, конспектларни расмият учунгина варақлаш, баъзан қуруқ ваъзхонлик билан ўтадиган йиғилишлар иш бермайди. Аслида ўқувчи истиқомат қилаётган уйда бўлиш, уларнинг қандай дарс тайёрлашлари билан қизиқиш зарур.

Редакцияга келган хатлардан бирида шундай дейилади. «Мен саккизинчи синфда ўқийман. Отам колхозчи. Онам «Қаҳрамон она». Беш нафар ака-ука бир мактабда ўқиймиз. Ҳаммамиз «4» ва «5» баҳолар олишга интиляпмиз. Жамоат топшириқларини бажаряпмиз. Бироқ ҳаммамиз уйда дарс тайёрлашга қийналамиз. Уч хонали уйимизнинг бир хонасини безаб қўйганмиз. Унга кириб дарс тайёрлаш ман этилган. Чунки у меҳмонларга аталган».

Биз ўз фарзандларимизни келажагимиз, деймиз. Афсуски, уларнинг интилиши, орзуси, умиди билан кам қизиқамиз. Кўпгина оилаларда ўқувчиларнинг дарс тайёрлашлари учун дарсхоналар, стол ва стуллар, зарур дарсликлар, қўлланмалар, китоблар етишмайди. Бу эса уларнинг билимларни пухта эгаллашлари ва ҳар томонлама мустақил фикрга эга бўлишларига тўсқинлик қилмоқда.

Синфхоналарни ремонт қилиш, безаш, кўргазмали қуроллар билан бойитиш — ўқитувчи учун ечимини тополмаётган, ота-оналар йиғилишларида кўндаланг турадиган муаммолардир. «Йўқ, ота-оналардан пул тўплаш тақиқланган, — дейди синф раҳбари ана шундай йиғилишлардан бирида. — Ўзларингиз ҳал қилинглар. Бир-икки челак бўёқ топилса ўқувчилар ёрдамида бўяб оламиз».

Ота-оналар комитети бу масалани турли йўллар билан ҳал қилишга киришади. Ниҳоят синфхоналар ремонтдан чиқарилиб, мавсумга тахт қилиб қўйилади. Шу муддат мобайнида оталиқ ташкилотлар қандай ёрдам берди? Ремонт учун ажратилган маблағлар қаерга сарфланди? Кўргазмали қуроллар, техник воситалар-чи? Ўқув қўлланмалари, программалар нега етишмайди?

Мактаб ислоҳоти ташқаридан кузатувчанликни ёқтирмайди. У ҳар биримиздан қатъий интизом, куюнчаклик, изланиш ва амалий ёрдамни кутмоқда.

М. ПИРМАТОВ.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фармони

ЎРТОҚ Ю. АЛИҚУЛОВНИ «ЖАМОАТ ТАРТИБИНИ САҚЛАШДАГИ АЪЛО ХИЗМАТИ УЧУН» МЕДАЛИ БИЛАН МУКОФОТЛАШ ТЎҒРИСИДА.

Жамоат тартибини сақлашда актив қатнашиб, дадил ва қатъий ҳаракатлар қилганлиги ҳамда мардлик кўрсатганлиги учун Жиззах область Пахтакор район ижроия комитети ички ишлар бўлимининг катта инспектори ўртоқ Юсуф **АЛИҚУЛОВ** СССР Олий Совети Президиуми номидан «Жамоат тартибини сақлашдаги аъло хизмати учун» медали билан мукофотлансин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари **А. РОМАНОВСКИЙ.**

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари **Л. БЕКҚУЛБЕКОВА.**

Тошкент шаҳри, 1988 йил 8 февраль.

МАМЛАКАТ БОЙЛИГИ

Кофе — Никарагуа республикасининг асосий экспорт маҳсулоти, у мамлакат валюта тушумларининг муҳим манбаидир. Хинотега, Матагальпа ва мамлакатнинг бошқа шимолий департаментларидаги тоғ ён бағирларида ана шу қимматли тропик экин ўстирилади. Мамлакат даромади ҳосил қанчалик тез ва нест-нобудсиз йиғиштириб олинишига боғлиқ. Кофе оғир шароитларда: одамлар етишмаслиги ва контрас тўдаларининг террористик ҳуружлари кучайган бир шароитда йиғиштириб олинади. Бунинг устига оғир меҳнатни енгиллаштирувчи техника ҳам йўқ. Ана шундай мураккаб вазиятда ҳукумат даъватига кўра деҳқонлар билан бирга студентлар, мактаб ўқувчилари кофе плантацияларида меҳнат қилишади. Кўпгина мамлакатлардан, шу жумладан Совет Иттифоқидан келган интернационал бригадалар никарагуаликларга ёрдам кўрсатишди.

Кофе йиғиштириб олингач, у бир неча босқичда қайта ишланади. Бу операциялар фақат қўлда бажарилади.

СУРАТДА: Матагальпа шаҳридаги фабрикада кофе сараланмоқда.

БТА—ТАСС фотоси.

КЎКЛАМ ЯҚИНЛАШМОҚДА, УНГА ТАЙЁРМИСИЗ?

✦ КЎКЛАМГИ ЭКИШ КАМПАНИЯСИГА ПУХТА ҲОЗИРЛИК КЎРАЙЛИК. МАВЖУД ТЕХНИКА ВОСИТАЛАРИНИ ТЕЗРОҚ СТАРТ ЧИЗИҒИГА КЕЛТИРИБ ҚЎЯЙЛИК.

✦ РЕМОНТ ИШЛАРИНИНГ ЮКСАК СИФАТЛИ БЎЛИШИНИ ТАЪМИНЛАЙЛИК.

✦ ЕРЛАРНИНГ ШЎРИНИ ЮВИШ, АРИҚ-ЗОВУРЛАРНИ ТОЗАЛАШ, ДАЛАЛАРГА МАҲАЛЛИЙ ЎҒИТ ЧИҚАРИШ ИШЛАРИНИ ЖАДАЛЛАШТИРИШ ШУ КУННИНГ ДОЛЗАРБ ВАЗИФАСИ.

✦ БАҲОР БОШЛАНГУНЧА СИФАТЛИ УРУҒЛИК ТАЙЁРЛАБ ҚЎЯЙЛИК

ЯХШИ ИШЛАГАН БАҲОНА ҚИДИРМАЙДИ

Баҳор нафаси сезила бошлади. Бир неча ҳафтадан кейин деҳқонлар қут-барака уруғларини қадай бошлайдилар. Экиш кампаниясининг қандай ўтиши эса бевосита ҳозирги кундаги техника ремонтининг суръати ва сифатига боғлиқдир.

Паркент Тошкент области районлари ўртасидаги техника ремонти бўйича мусобақада ўртадан юқорироқда бормоқда. Бу ерда ҳозиргача плуглар, тишли ва дискали бороналар, сеялкалар ремонти тугалланди. Ҳайдов ва чопиқ тракторлари, культиваторларнинг баҳорга тайёрлиги 29 январгача 86—94 процентни ташкил қилди. Далаларга маҳаллий ўғит пешма-пеш ташиб чиқарилмоқда, ариқ-зовурлар тозаланмоқда.

Кўриниб турибдики, район хўжаликлари кўкламни тўла шай ҳолда кутиб олиш учун муайян ишларни амалга оширмоқдалар. Айниқса, бу борада «Ленинобод», «Гулбоғ», «Прогресс» совхозлари коллективлари суръат ва сифатни қўлдан бой бермаяптилар. Ушбу хўжаликларда техникани созлашда қатнашаётганлар учун маданий-маиший шароитлар яратиб бериш масаласи ҳам диққат марказидан тушмаётир. Бундай силжишга эришилишида район агросаноат бирлашмаси билан РАПО касаба союз комитети уюштирган хўжаликлараро социалистик мусобақа муайян роль ўйнаяпти. Мусобақа шартига кўра кузда ишлатиладиган техника ремонтини 20 мартгача сифатли тугатган хўжалик «Москвич» енгил автомашинаси ва биринчи даражали диплом билан тақдирланади. Ғолибларни эса бош инженерларнинг ўзлари белгилашади.

Лекин районнинг ҳамма хўжаликларида ҳам кўклам тараддуди кўнгилдагидек, деб бўлмайди. Жумладан, «Коммунизм» совхози устахонасида тегишли шароит яратилмагани сабабли машина-механизмлар очиқда турибди. Майдон асфальт қилинмаган. Айрим тракторлар учун эҳтиёт қисмлар йўқлиги ремонтни кечиктирмоқда.

— Ремонт ишлари плани 90 процентга етди, — дейди совхоз устахонаси мудири А. Юсупов, — аммо баъзи эҳтиёт қисмларнинг етишмаслиги созловчиларни ранжитмоқда. Масалан, комбайнлар мотори ичига сув ўтказмайдиган деталдан 36 дона керак. Булар арзимайдиган майда-чуйда нарса бўлиб кўринса-да, бироқ уларсиз тракторни юргизиб бўлмайди. Бу масалада РАПОга қатнайвериб чарчадик. Устахонамиз ҳам талабга жавоб бермайди...

Шунга ўхшаш гапни «Навбаҳор» совхози бош инженери Б. Ҳусанов ҳам таъкидлади. Жумладан, ушбу совхозда ҳайдов тракторлари учун барабан, лента, культиватор, чизеллар учун стойкалар ва шу сингари бошқа эҳтиёт қисмлар етишмаётгани ишни орқага суриб юборяпти.

Бу масаланинг бир томони, холос. Агар хўжалик фаолияти билан чуқурроқ танишиладиган бўлса инсон омилини активлаштириш диққат марказига олинмаётгани, йўл қўйилган камчиликлардан тегишли сабоқ чиқарилмаётгани кўзга ташланади. КПСС Марказий Комитетининг ўтган йил декабрь бошларида барча агросаноат комплекси коллективларига Мактубида ишлаб чиқариш планларининг бажарилмаслиги, ҳосилдорликнинг камайиб кетишига технология интизомининг бузилиши, уруғчиликнинг қолоқлиги, техника ва ўғитлардан фойдаланишда хўжасизлик каби иллатлар асосий сабаб эканлиги таъкидланди. Бундай камчиликлар совхозда ҳам анчагина. Ўтган юбилей йилида совхоз давлатга картошка, узум топшириш планларини бажаролмади. Бунга уруғликнинг сифатсизлиги ва об-ҳавонинг ноқулай келиши баҳона қилиб кўрсатилди. Район раҳбарлари эса хўжаликка яқиндан амалий мадад бериш ўрнига совхоз директорини ўзгартириш билан кифояланишди. Дарвоқе, «Навбаҳор» совхози ташкил этилган 1982 йилдан буён хўжалик раҳбарияти уч марта алмаштирилганлигини нормал ҳол, деб бўладими?

Шу жумладан, ҳозирги бош инженер Б. Ҳусанов ҳам шу вазифада ишлаётганига олти ойча бўлибди. У ва РАПО инженери А. Абдумўминов ҳамроҳлигида совхоз техникасини кўздан кечирдик. Автогаражда — 3—4 та автомашина оралиғида ўнлаб қопларда пиёз бетартиб ётарди.

— Сақлайдиган жой йўқлиги сабабли шу ерда сараланяпти, — изоҳ берди Б. Ҳусанов.

Гаражнинг бир томонида бир неча тонна резина қувурлар очиқда ётибди. Гараждан пастроқда ремонт устахонаси жойлашган экан. Бу ер илгари аслида сабзавот, картошка сақлаш учун мўлжаллаб қурилган омборхона бўлган. Агрегатларни бу ерда сифатли созлаш учун шароит йўқ. Шу сабабли созланган техника лой босган очиқ майдонда турибди. Сув йўқлиги сабабли машина-механизмлар ювилмаяпти. Ремонтчилар турли жойлар — ташқарида ҳам, ремонтталаб хоналарда ҳам овқатланишарди. Дам олиш хонаси йўқ. Шахмат-шашка, газета, журнал, радио-телевизор ҳам.

Совхозда 50 хонадон яшайдиган биргина поселка мавжуд. 500 нафарга яқин хўжалик аъзоси эса Паркент шаҳри, «Гулбоғ», «Прогресс», «Коммуна» совхозларидан қатнаб ишлашади. Одамларни ишга ва уйларига олиб бориб қўйиш учун юк ташиш автомашиналаридан фойдаланилмоқда. Ажратилган биргина автобус эса кўпинча бузилиб қолади. Яна битта автобус ажратишни сўраб район раҳбарларига бир неча бор мурожаат этилса-да, ўзгариш бўлмаяпти.

Инсон омилини активлаштиришга юқоридаги каби муносабатда бўлингач, ишда қандай ижобий бурилиш ясалсин? Хўжаликда 29 январгача 65 та тракторнинг 38 тасигина ремонтдан чиқарилганлиги, шу жумладан 24 та ҳайдов тракторининг 16 таси, 4 та чопиқ тракторининг 2 таси, 21 та плугнинг 10 таси созланганлиги, юк ортиш-тушириш механизмлари, прицеплар ва бошқа техника ремонти суръатининг сустлиги фикримизга далил бўла олади.

Йўл қўйилаётган камчиликлар сабаби билан қизиққанимизда бош инженер:

— Совхозимиз янги, кўп нарсалар етишмайди, — деб жавоб берди.

Бизнингча хўжалик раҳбарлари баҳона эмас, аҳволни ўнглаш чораларини кўришлари лозим. Акс ҳолда ҳадемай кўклам эшик қоққанда кеч бўлади. Буни хўжалик маъмурияти, партия ташкилоти диққат марказидан қочирмаслиги керак. Бинобарин, маҳаллий партия, совет ташкилотлари, район агросаноат бирлашмаси совхозга зарур амалий ёрдамни кечиктирмаслиги даркор.

А. МАННОПОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

КУН ТАРТИБИДА — ЕРНИ ДАВОЛАШ

Хива районидаги «Хива» колхози деҳқонлари шу кунларда ерни даволашга киришдилар. Маълумки, кўп йиллар давомида ерни аёвсиз эксплуатация қилиш, эртанги кун ҳақида ўйламаслик натижасида ерлар камҳосил бўлиб қолди. Пахта, фақат кўплаб пахта олиш учун ҳаракат қилинди.

Айни кунларда колхоз деҳқонлари деҳқончилик маданиятини ошириш, ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш ишлари билан шуғулланмоқдалар. Хўжаликда ишларни ташкил қилишнинг янги тадбирлари ишлаб чиқилди. Бу ерда ернинг ҳосилдорлиги, шўрланганлиги, сув билан таъминланганлигига қараб алмашлаб экишни йўлга қўйишга киришилди. Ерларни реконструкция қилиш ва суғориладиган майдонлар сифатини яхшилаш ишлари амалга оширилаяпти.

Суратда: Район агросаноат бирлашмаси кенгашининг бош мутахассиси Отабой Бобожонов (чапдан иккинчи) ерга ишлов бераётган колхозчиларнинг йўл қўйган хатоларини кўрсатиб, ернинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш ҳақидаги фикрларини улар билан ўртоқлашмоқда.

К. ОТАЕВ фотоси (ЎзТАГ).

ПЕШҚАДАМЛАР

Халқимизнинг «Қиш фасли — иш фасли», деган нақлига амал қилаётган Уйчи райони механизаторлари яқинлашиб келаётган кўкламга мавжуд техника воситаларини созлаш ишларини тезкорлик билан олиб бордилар. Улар Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси шарафига ўзаро социалистик мусобақани авж олдириб, баҳорда фойдаланиладиган барча техника ва механизмларни тайёргарлик чизиғига қўйдилар. 196 та ҳайдов, 394 та чопиқ трактори, 322 та культиватор, 193 та сеялка, 130 та эгат оладиган мослама, ер текислагич, бороналаш механизмлари сифатли ремонтдан чиқарилди.

Шу райондаги «Гулистон» совхозида далага маҳаллий ўғит ташиб чиқариш ишлари қизғин олиб борилмоқда. Хўжаликда маҳаллий ўғит жамғарувчи бригада тузилган. Унга Асқаржон Зиётов раҳбарлик қилади. Бригада азаматлари бу йил кўплаб маҳаллий ўғитни далага чиқаришни ўз олдиларига мақсад қилиб олишган. Мавжуд техника воситаларидан самарали фойдаланилаётганлиги туфайли кунига 3,5 —4 тоннадан ер малҳами далага чиқариляпти. Маҳамадали Қўчқоров, Сотиболди Мамадалиев, Умматали Қўчқоров сингари механизаторлар меҳнат беллашувида пешқадамлик қилишаётир.

М. ҚОДИРОВ.

Озиқ-овқат программасини бажариш— умумхалқ иши

БОҒЛАР САХОВАТИ ЎЗИМИЗГА БОҒЛИҚ

Республикамизда эл дастурхонини қишин-ёзин сервитамин маҳсулотлар билан таъминлашнинг жуда катта резервлари мавжуд. Лекин кейинги йилларда тармоқ истиқболини таъминлаш эътибордан четда қолганлиги туфайли мева, узум етиштириш планлари бажарилмаяпти. Натижада уларнинг нархи ёзда ҳам қимматлигича қолаётир. Бу ўз навбатида халқимизнинг ҳақли эътирозига сабаб бўлмоқда.

Масалан, ўтган йили пландаги 821,8 минг тонна ўрнига атиги 572,9 минг тонна мева, 750,5 минг тонна ўрнига 628,8 минг тонна узум етиштирилди. Боғ ва токзорлар ҳосилдорлиги ҳам талабга жавоб бермайди. Дастлабки маълумотлар ўтган йили ҳар гектар ердан пландаги 58,9 центнер ўрнига 41,1 центнер мева, 79,2 центнер ўрнига 68,6 центнер узум олинганини кўрсатмоқда.

Қатор йиллардан бери республикамизда боғ ва токзорлар барпо этиш планлари бажарилмаяпти. Ҳозир мавжуд бўлганларини янгилаш, реконструкция қилиш, хатосини тўлдириш ҳам ёмон аҳволда. 1986 йилда 6,8 минг гектар ўрнига 4,2 минг гектар ерда боғлар, 42,3 минг гектар ўрнига атиги 2,3 минг гектар ерда токзорлар барпо этилди. 1987 йилда ҳам бу борада ижобий силжиш сезилмади. Ўтган йили мўлжалдаги 2800 гектар ўрнига 525 гектар боғ. 3600 гектар ўрнига 209 гектар токзор реконструкция қилинди, холос. Айрим жойларда мева дарахтлари ва токзорлар бузиб юборилгач, ўрнига бошқа экинлар экилди.

Мева, узум ҳосилдорлиги ва маҳсулот сифатининг пасайиши парвариш қилиш технологиясининг бузилиши, агротехниканинг пастлиги, боғ ва токзорларга эътиборнинг сусайиб кетганлиги ва ҳосилни ўз вақтида йиғиб териб олмасликнинг оқибатидир.

Хўш, аҳволни ўнглаш, халқимизнинг мева ва узумга нисбатан ошиб бораётган талабини қондириш учун нима қилиш керак? Аввало мавжуд боғ ва токзорларда тартиб ўрнатиш, деҳқончилик маданиятини юксалтириш, суғоришни ва тупроқда намни сақлаш тадбирларини мақбул муддатларда ўтказиш, ўғитни картограмма асосида солиш, касаллик ва зараркунандаларга қарши ўз вақтида самарали кураш олиб бориш керак. Шу билан бирга, илм-фан ютуқларидан планли равишда фойдаланиш, ишлаб чиқариш технологияси ва меҳнатни ташкил этишни тубдан яхшилаш йўли билан мавжуд экинзорлардан олинадиган ҳосилни кескин ошириш, сифатини яхшилаш лозим. Шу йўл билан аҳолини ва қайта ишлаш саноатини йил бўйи сифатли ва керакли турдаги маҳсулот билан таъминлаш мумкин бўлади.

Ҳозир ҳар гектар ердан самарали фойдаланиш, унинг унумдорлигини ошириш боғ ва токзорлар ҳосилдорлигини кўтаришнинг бош йўналишидир. Хато жойларни тўлдириш бу йўлдаги муҳим ишлардан бири ҳисобланади. Ҳозир боғ ва токзорларнинг хато жойлари 30 минг гектардан зиёддир. Натижада республикамизда йилига 150—200 минг тонна кам мева ва узум тайёрланмоқда. Қорақалпоғистон АССР, Қашқадарё, Бухоро, Сирдарё, Жиззах ва Самарқанд областларининг қатор районларида хато жойлар, айниқса кўп.

Хато жойларни тўлдириш учун юқори ва сифатли ҳосил берадиган нав кўчатларини экиш ва уларнинг тўла кўкариб кетишини таъминлаш учун яхшилаб парваришлаш талаб этилади. Бизнингча ҳар йили экилаётган кўчатларнинг қуриб қолиши натижасида қанчадан-қанча давлат маблағларининг кўкка совурилишига йўл қўяётган хўжаликлар раҳбарларидан қаттиқ масъулият талаб қиладиган пайт келди.

Кўплаб хўжаликларда эски, турли хил навлар аралаштириб экилган, кам ҳосилли, тарқоқ ҳолда жойлашган боғ ва токзорлар мавжуд. Уларни, албатта реконструкция қилиш даркор. Суғориладиган ерлардаги эски олмазорларни реконструкция қилишда баланд бўйли дарахтлар ўрнига ўрта ва паст бўйли, тез ўсадиган ва эрта ҳосил берадиган навларни экиш керак. Бу мавжуд боғларнинг тез ҳосилга кириши билан бирга юқори самарадорликни ҳам таъминлайди.

1987 йилнинг октябрь ойида Фарғона водийсида кучли қор ёғди. Бу ҳол мевали дарахтларга ҳам турли даражада таъсир этди. Бундай жойларда ҳам реконструкция ишларини олиб бориш талаб этилади.

Реконструкция пайтида боғлар ва токзорлардаги кўчатларнинг нав структураси ҳозирги замон талабларига мослаштирилиши лозим. Ҳозирги пайтда данакли меваларга талаб анча ошди. Шу сабабли шундай мевалар даражасини республикамизда ўртача 35—40 процент, айрим жойларда эса ундан ҳам ошириш керак. Бу борада қуруқ мева ишлаб чиқаришнинг асосий хом ашёси бўлган ўрик кўчатлари экишни кўпайтириш лозим. Янги боғлар барпо этишда кечки, яхши сақланадиган олма навлари кўчатини экиш, нокзорларни кўпайтириш керак.

Тупроқ-иқлим шароити қулай бўлган ва саноат шаҳарлари атрофидаги ерларда гилос, олча, субтропик меваларни кўпайтириш аҳолини турли хил меваларга бўлган эҳтиёжини тўлароқ қондиришга имкон беради. КПСС Марказий Комитетининг ичкиликбозлик ва алкоголизмни бартараф этиш тадбирлари тўғрисидаги қарорига мувофиқ хўраки ва кишмиш ҳамда эртаки нав узумларни кескин кўпайтиришга эришайлик. Бунда аҳолининг йил бўйи мева билан тўла таъминланиши, умумиттифоқ фондига маҳсулот жўнатиш ва майиз тайёрлашни кўзда тутиш талаб этилади. Аммо «Баянширей», «Ркацители», «Кульжинский» каби қимматли винобоп навларнинг йўқ қилинишига йўл қўймаслик керак. Бу навлар шарбат тайёрлаш учун асосий хом ашё ҳисобланиши билан бир қаторда агар парваришлаш технологиясига риоя этилса, уларни хўраки узум сифатида умумиттифоқ фондига жўнатиш ҳам мумкин.

Боғ ҳамда токзорларни реконструкция қилишга масъулият билан қараш ва планли равишда олиб бориш керак. Янги боғлар яратиш ва эскиларини реконструкция қилишда Р. Р. Шредер номли илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси томонидан ишлаб чиқилган ва республика Давлат агросаноат комитети томонидан тасдиқланган ўсимликнинг навига қараб районлаштиришга қатъий амал қилиш талаб этилади.

Боғдорчилик ва узумчиликда стандарт талабларига жавоб берадиган сифатли, мўл ҳосил олишнинг муҳим шартларидан бири касаллик ва зараркунандаларга қарши кураш чоралари комплексини ўз вақтида адо этишдир. Агар шундай қилинса, ҳосилдорликни 20—30 процент, стандарт маҳсулот олишни 50—70 процентга ошириш мумкин.

Узумчиликдаги муҳим масалалардан бири токларни сўриларга кўтаришдир. Шу йўл билан токзорларда агротехника тадбирларини ўз вақтида сифатли ўтказиш, деҳқончилик маданиятини оширишга имкон яратилади. Натижада ҳосилдорлик ошиб, таннарх арзонлашади. Янги токзорларда шпалерларнинг йўқлиги кейинчалик уларни ўрнатишга имкон бермайди. Бу эса парваришда механизациядан кенг фойдаланишга тўсқинлик қилади. Ҳозир мавжуд 136 минг гектар токзорларнинг ярмига яқини сўриларга кўтарилмаган. Шу туфайли вақтни ўтказмасдан хўжаликларни темир-бетон шпалерлар билан таъминлаш ва токларни сўриларга кўтариш масаласини ҳал этиш лозим.

Хўраки навлар шохлари анча баланд ва кенг ўсишини таъминлаш орқали ҳосилдорликни ошириш мумкин. Демак, кўпроқ темир-бетон устунларни ва хиёбонлар учун устунларни ишлаб чиқариш мақсадга мувофиқдир.

Тармоқ иш жараёнларини механизациялаш ҳам муҳим аҳамият касб этади. Ишда машина-механизмлардан кенг фойдаланиш орқалигина мўл ва арзон мева, узум етиштиришни таъминлаш мумкин. Ҳозирги мавжуд техника воситалари боғ ва токзорлардаги ишнинг механизация даражасини 60—70 процентга етказиш имконини беради. Шунга қарамай, бу кўрсаткич хўжаликларда ўртача 20—30 процентдан ошмаётир. Махсус техникани келтириш, уларнинг айрим турларини республикамизда ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш бу борадаги кечиктириб бўлмайдиган масалалардандир.

Мева ва узум етиштиришни кўпайтиришнинг катта резервларидан бири тоғ ва тоғ олди районларини, адир ҳамда тошлоқи, тупроқли ерларни ўзлаштириб боғ ва токзорлар барпо этишдир. Тоғ ва тоғ олди районларини боғ ва токзорлар барпо этиш учун ўзлаштиришда илм-фан таклиф этган тавсияларга тўла амал қилиш керак. Ана шунда юксак самарага эришилади. Бу зоналарда етарли миқдорда ишчи кучлари бор. Шунинг учун узумнинг хўраки навлари, данакли, ёнғоқ мевали ва субтропик меваларни етиштиришнинг катта имкониятлари мавжуд.

Р. Р. Шредер номли илмий-ишлаб чиқариш бирлашмасида тоғли ва тоғ олди районларини ўзлаштириш ва бу ерларда боғ ва токзорлар барпо этишнинг технологияси ишлаб чиқилган. Мазкур жойлар учун мевали, ёнғоқ мевали навлар ва узумнинг айрим турларини экиш тавсия этилган.

Боғ ва токзорлар барпо этиш учун тошлоқи, қумли ва бошқа ноқулай ерлардан ҳам фойдаланса бўлади. Агар бундай жойларда ерлар экишга яхши тайёрланса, кўчатлар тўғри ўтқазилса, мева ва узумни анча кўпайтириш мумкин. Тоғли ва тоғ олди районларида кичик сув омборларини қуриш, суғоришда прогрессив усулларни жорий этиш гектарлар самарадорлигини оширишни таъминлайди.

Республикамизда пахта майдонларининг қисқартирилиши мева ва узум етиштиришни кўпайтириш учун катта имкониятлар яратиши шубҳасиздир.

Аҳолини йил бўйи сифатли ва турли-туман маҳсулотлар билан таъминлаш учун замонавий ускуналар билан жиҳозланган йирик омборхоналар қуриш мақсадга мувофиқдир. Бундай омборхоналар биринчи навбатда ишлаб чиқариш жойларида: яъни мева ва сабзавот етиштиришга ихтисослаштирилган совхозларда ташкил этилиши лозим. Колхозлар эса капитал маблағларни кооперациялаш йўли билан хўжаликлараро асосда қуришлари мумкин. Тажрибаларнинг кўрсатишича, 4-5 минг тонна маҳсулот сиғадиган омборхоналар икки йил ичидаёқ кетган харажатни қоплайди. Шу билан бирга ҳозир мавжуд бўлган омборхоналар қувватидан иложи борича тўлароқ фойдаланишга эришиш керак. Яна шуни таъкидлаш керакки, республика Давлат агросаноат комитети системасида маҳсулотларни узоқ вақт сақлашга хизмат қиладиган идиш ва контейнерларни ишлаб чиқарадиган йирик саноат базасини вужудга келтириш зарурдир. Бу масалаларни ҳал этиш билан бир қаторда мева ва узумни сақлаш муддатларини узайтирадиган, маҳсулотнинг яхшироқ сақланишига ёрдам берадиган илм-фан тавсияларини кенгроқ жорий этиш керак. Республикада замонавий омборхоналарни керакли миқдорда қуриш билан бир қаторда жойларда маҳсулотни сақлашнинг мураккаб ускуналарини талаб қилмайдиган халқ усулларидан ҳам кенг фойдаланайлик.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва республика ҳукумати боғбонлар ва соҳибкорлар олдига турли юқори сифатли қуруқ мевалар ва майиз тайёрлашни тезроқ кўпайтириш вазифасини қўймоқда.

Мева ва узумни қуритиш жараёнларини тезлатиш ва юқори сифатли маҳсулот олиш учун Р. Р. Шредер номидаги илмий-ишлаб чиқариш бирлашмасида ишлаб чиқилган механизациялашган усулдан кенг фойдаланиш мақсадга мувофиқдир. Бу усулга кўра мева ва узум СКО-90 қуритгич ускунаси ва плёнка остида қуритилади. Бундан ташқари халқимизда илгаридан қўлланиб келинган усулларни ҳам эсдан чиқармаслик лозим.

Мева етиштиришни кўпайтириш резервларидан бири — манзарали дарахтлар ўрнига мевали дарахтлар экишдир. Аммо бу ишга катта масъулият билан ёндашиш талаб этилади. Ўзбекистонда тупроқ-иқлим шароити ҳар хил бўлган бир нечта зона мавжуд. Масалан, жанубий зоналар, шимолий зоналар, текислик зоналари, тоғ ва тоғ олди зоналари шулар жумласига киради. Бу зоналарда суғориладиган, адир, шўрланган ерлар мавжуд. Шунинг учун йўл бўйларига мевали кўчатлар экишда тупроқ-иқлим шароитларига қараб ўсимлик навларини танлаш керак.

Бу йил мўл ҳосил етиштириш учун боғ ва токзорлардаги ҳозирги дала ишларини ўз вақтида сифатли бажаришга эришиш даркор.

1987 йилда етарли миқдорда суғорилмаган боғ ва токзорларни ҳозир суғориш лозим. Қишки суғориш тупроқни совутади ва ўсимлик муддатидан илгари уйғонишининг олдини олади. Тупроқда намнинг яхши сақланиши учун ерни чуқур юмшатиш билан бирга ўғит солиш даркор.

Бу йилги шароитда касаллик ва зараркунандаларга қарши кураш алоҳида аҳамият касб этади. Зараркунандаларга қарши дори сепиш пайтида ҳаво ҳарорати 8 градусдан ошмаслиги керак.

Республикамизда ҳар йили олиб бориладиган кўчат экиш икки ойлиги яқинлашмоқда. Бу муҳим кампанияни муваффақиятли ўтказишга ҳар томонлама пухта ҳозирлик кўрайлик. Аввало, ерни экишга яхши тайёрлаш зарур. Боғ ва токзорлар яратиш қийин ва мураккаб ишдир. Асосий вазифа, кўчатни экиш билангина кифояланмайди. Уни сақлаб қолиш ва тўла тутиб кетишини таъминлаш, айниқса муҳимдир.

Боғбонлар ва соҳибкорлар олдида турган катта вазифалар олимлар, мутахассисларнинг қўлни қўлга бериб, ҳамжиҳатлик билан оқилона иш юритишини талаб этмоқда. Шу йўл билангина боғдорчилик ва узумчиликда самарадорлик сари кескин бурилиш ясаш мумкин.

М. МИРЗАЕВ,
Р. Р. Шредер номидаги илмий ишлаб чиқариш бирлашмасининг бош директори, ВАСХНИЛ мухбир аъзоси,

Ю. ЖАВАКЯНЦ,
бирлашма бўлим бошлиғи, қишлоқ хўжалик фанлари кандидати.

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ»ГА ЖАВОБ БЕРАДИЛАР

САМАРҚАНД ОБЛАСТЬ ХАЛҚ МАОРИФИ БЎЛИМИ:

— О. Очилов ва бошқаларнинг Пахтачи районидаги 15-мактабда камчиликларга йўл қўйилаётганлиги тўғрисидаги аризасида кўрсатилган фактлар тўғри. Мактаб директорининг ўқувчиларга нисбатан қўполлик қилганлиги тасдиқланди.

Текшириш якунлари мактабнинг умумий йиғилишида муҳокама қилинди.

Район халқ маорифи бўлими буйруғи билан 15-мактаб директори Р. Эшмўминова вазифасидан бўшатилди.

НАМАНГАН ШАҲАР СОВЕТИ ИЖРОИЯ КОМИТЕТИ:

— Шаҳарнинг Ғалча кўчасида истиқомат қилувчи В. Пўлатовнинг уйига табиий газ ўтказиш тўғрисидаги аризаси кўриб чиқилди.

Қабулхонага келган кишиларга нисбатан қўполлик қилганлиги учун 2-механизациялашган кўчма колонна прорабы Ш. Раҳимов қаттиқ огоҳлантирилди.

НАВОИЙ ОБЛАСТЬ ИЧКИ ИШЛАР БОШҚАРМАСИ:

— Нурота район йўллардан фойдаланиш бошқармаси мансабдор шахслари хизмат вазифасини суиистеъмол қилганликлари тўғрисидаги хат кўриб чиқилди. Унда баён этилган фактлар тасдиқланди. Молиявий камчиликларга йўл қўйганликлари учун бошқарма бошлиғи Ж. Нурматовга ва бош бухгалтер Р. Жуманазаровга қаттиқ ҳайфсан берилди. Давлатга моддий зарар етказган мастер К. Мухторовдан 1208 сўм 33 тийин, устахона мудири Б. Усмоновдан 655 сўм 97 тийин, бош бухгалтер Р. Жуманазаровдан 188 сўм 50 тийин ундириб олинди. Темир-бетон қувурлар ёткизиш пайтида шаҳарлараро алоқа линиясидаги кабелни узганликлари учун бошқарма бошлиғи Ж. Нурматов ва бош инженер Н. Жумаевлардан Навоий район халқ суди етказилган моддий зарарни ундириб берди.

● *Совет Армияси ва Ҳарбий-Денгиз флотининг 70 йиллиги олдидан*

Туркистон ҳарбий округи Жанговар шон-шуҳрат музейи коллективи Совет Армиясининг 70 йиллик юбилейига қизғин тайёргарлик кўрмоқда. Яқинда музейда ана шу қутлуғ санага бағишлаб махсус бўлим очилди. Унга Совет Армиясининг босиб ўтган шонли йўлини акс эттирувчи кўплаб экспонатлар қўйилган. Музейга ташриф буюрган ҳарбий хизматчилар, ишчи ҳамда ўқувчилар ранг-баранг материалларни алоҳида қизиқиш билан томоша қилмоқдалар.

Суратда: истеъфодаги подполковник В. С. Харин ва собиқ старшина Ф. Е. Харина томошабинларга ўз хотираларини сўзлаб бермоқдалар.

М. Назаров фотоси.

ҲАЯЖОНЛИ УЧРАШУВ

Республикамизнинг шаҳар ва қишлоқларида Совет Армияси ва Ҳарбий-Денгиз флотининг 70 йиллик юбилейи олдидан Улуғ Ватан урушиқатнашчиларининг турли касб эгалари билан учрашувлари бўлиб ўтмоқда. Яқинда ана шундай учрашувлардан бири Тошкент шаҳридаги 22-ўрта мактабда бўлиб ўтди. Учрашувга келган 94-алоҳида ўқчи бригаданинг собиқ жангчи ва офицерлари мактаб ўқувчиларига немис-фашист босқинчиларига қарши олиб борилган жанглар ҳақида, ана шу уруш мобайнида республикамиз вакиллари кўрсатган мардлик ва жасорат ҳақида ҳикоя қилиб бердилар. Мактаб талабалари айниқса ана шу бригаданинг собиқ батальон комиссари Абдулла Муродхўжаев, Тошкент шаҳар уруш ва меҳнат ветеранлари Советининг раиси генерал-лейтенант Собиржон Охунжоновнинг таассуротларини зўр қизиқиш ва ҳаяжон билан тингладилар.

Мактаб ўқувчилари учрашув сўнгида совет халқларининг бузилмас дўстлиги, Совет Армиясининг шонли анъаналарига садоқат кўрсатажаклари ҳақида ғурур ва ифтихор билан сўзладилар.

● *СОҒЛИҚНИ САҚЛАШ — «СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» НАЗОРАТИДА*

«ШУНИ ЁЗМАЙ ТУРИНГ»

Кейинги икки йилда Наманган областида юздан ортиқ турли маъмурий бино медицина муассасаларига берилди. Ўнлаб янги медицина объектлари ишга тушди. Шунга қарамай аҳолига тиббий хизмат кўрсатиш кўнгилдагидек эмас.

Расмий маълумотларга қараганда, областда бу йил ҳеч қандай оммавий касаллик тарқалмаган. Лекин аҳоли ўртасида касалланиш даражаси йил сайин ортиб бораётганлиги тўғрисидаги фактлардан кўз юмиб бўлмайди. Айниқса, Наманган, Косонсой шаҳарлари, Задарё районида аҳвол ачинарли. Бунга аввало медицина муассасаларининг ишни тўғри ташкил этолмагани, айрим тиббий ходимларнинг масъулиятсизлиги, қолаверса, корхона, ташкилотларнинг раҳбарлари ҳам сабабчи бўлмоқдалар. Ваҳолонки, ҳар бир корхона ва хўжалик раҳбари, жамоат ташкилотлари ўз коллективи аъзоларининг соғлиғи учун қайғуриши, медицина муассасаларига кўмаклашиши, касалликнинг олдини олишга ёрдамлашиши зарур.

Ўтган йилнинг бошида Наманган шаҳри марказида 1-поликлиника ишга тушди. У бир кунда 850 кишига йигирма хил мутахассислик бўйича тиббий ёрдам кўрсатиш имкониятига эга. Поликлиникада аҳолини ялпи диспансер кўригидан ўтказиш ишига алоҳида аҳамият берилмоқда. Жумладан, поликлиника территориясидаги барча корхона, ташкилот ва муассасаларнинг ишчи-хизматчилари ялпи медицина кўригидан ўтказилди. Ҳар бир киши учун алоҳида карточка жорий этилди. Аммо планлаштирилган режа тўла амалга ошмай қолди. Оқибатда мўлжалдаги 18 минг кишидан уч минги диспансер кўригидан ўтолмади.

Бунга тиббий хизмат кўрсатиш ходимларининг етарли талабчанлик кўрсатмаганликларидан ташқари корхона ва ташкилотларнинг раҳбарлари ҳам сабабчидирлар. Боиси улар ишчиларни текширувдан ўтказишга уларни уюштиришга бефарқ қарашган. Наманган қурилиш бошқармасида ўтган йили 474 кишига тиббий ёрдам кўрсатилди. Касаллик туфайли бошқарма бўйича 6190 киши-куни барбод этилди. Телефон-телеграф станциясидаги мингга яқин ишчининг ярмидан кўпи поликлиникага мурожаат этган. Коллектив аъзоларининг хасталиги 9194 кишикунини чиппакка чиқарди. Хўжалик ҳисобидаги 8-автотранспорт корхонаси бўйича 9351 киши-кунига бюллетень очилди. Шунга қарамай худди ана шу ташкилотларда (раҳбарлари Б. Саматов, О. Валиев, А. Солихонов) ўтган йилги диспансер кўриги ўлда-жўлда қолиб кетди.

Қизиғи шундаки, агар область касаба союзлари Советига йўқотилган киши-кунлари тўғрисидаги маълумот керак бўлса корхона касаба союзларидан эмас, тиббий хизмат кўрсатиш муассасаларидан сўралади. Бу нотўғри тенденция жойлардаги касаба союз ташкилотлари фаолиятига, уларнинг аҳамиятига путур етказмоқда.

Шаҳар партия, совет ташкилотлари, соғлиқни сақлаш бўлими раҳбарлари ва айрим шифокорларнинг масъулиятсизлиги, лоқайдлиги эса баъзи ҳолларда турли юқумли касалликларнинг кўпайишига, беморларнинг шикоятига сабаб бўлмоқда. Шаҳар санитария-эпидемиология станцияси шифокорлари Ю. Рашидов, Р. Абдуллаева билан 3-бирлашган юқумли шифохонанинг Ғалча кўчасидаги стационарига борганимизда, бинонинг ташқи кўриниши тугул палаталарнинг ичи ҳам ачинарли аҳволда эканлигини кўрдик. Бир неча марта капитал ҳамда жорий ремонт қилинганига қарамай деворлар нураб, сувоқлари тўкилиб турибди. Булар ҳам майли-я, шифохона территориясини кўрган киши ҳайратдан ёқа ушлайди. Беморлар ювиниш учун ташқарига чиқади. Ювинадиган ва кирхонадан чиқадиган сув эса канализацияга уланмаган. Кичкинагина кир ўра тўлиб-тошиб ётибди. Бу ерда юқумли сариқ хасталиги билан оғриган беморлар даволанса-да шифохонага истаган одам кираверади.

Бу ерда кўнгилсиз бир воқеанинг гувоҳи бўлдик. Соат 12 дан ўтган, бироқ ошхонага гўшт келтирилмаган эди. Ошпаз ҳозир гўшт келишини ва тушлик ўз вақтида тарқатилишини айтди. Бироқ қайта текширув ўтказганимизда бўлим мудири Б. Сиддиқов, шифокор Э. Ёқубова, беш нафар медицина ҳамшираси мудир хонасида палов еб, тушлик қилиб ўтиришганининг гувоҳи бўлдик. Б. Сиддиқовни бошлаб ошхонага кирдик. Қозонда учта товуқ қайнарди. Бир четкадаги тоғорада эса сон гўшти. Ошпаз Р. Ҳаитовадан қозонга қанча гўшт солиш кераклигини сўраганимизда, у 8.3 килограммлигини айтди.

Хўжалик мудири Р. Каримов эса қанча гўшт олиб келганлигини билмайди ҳам. Унинг айтишича, отаси бирлашган шифохона бўйича хўжалик мудири, маҳсулотларнинг қанчалигига у киши жавоб берармиш. Қозонга «тушмай қолган» лаҳм гўштни тортдик. Тўрт килограмм экан...

Бу воқеалардан шаҳар соғлиқни сақлаш бўлими мудири А. Зияевни хабардор қилганимизда у киши:

— Хўш, қандай чора кўрайлик, айтинг... Келинг, яхшиси бу тўғрида ёзмай қўя қолинг, деди.

Афтидан баъзи раҳбарлар дардни яширсанг, иситмаси ошкор этади, деган иборани тушунишмайди шекилли?

Ш. ХОЛМИРЗАЕВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

КИТОБ ЖАВОНИНГИЗГА

«Ўзбекистон» нашриёти қуйидаги китобларни босмадан чиқарди:

К. Маркс. Луи Бонапартнинг ўн саккизинчи брюмери. 128 бет. Баҳоси 20 тийин.

Бу марксизмнинг машҳур асарларидан бири бўлиб, унда Маркс Бонапарт идора усулининг ташкил топиш тарихини материалистик нуқтаи назардан таҳлил қилади. Унда тарихнинг ҳаракатлантирувчи кучи бўлмиш синфий курашнинг, сиёсий партияларнинг роли тўғрисида, ишчи-деҳқонларнинг ишчилар синфи раҳбарлик қиладиган иттифоқи зарурлиги хусусида, буржуа революциялари билан пролетар революцияларининг туб фарқи ҳақида, буржуа давлат машинасини синдириб ташлаш зарурлиги ва шу сингарилар тўғрисида хулосага келади.

Ф. Энгельс. Оила, хусусий мулк ва давлатнинг келиб чиқиши. 244 бет. Баҳоси 40 тийин.

Китобда инсоният тарихининг илк тараққиёт босқичлари илмий таҳлил қилинган, ибтидоий жамоа тузумининг емирилиш ва хусусий мулкка асосланган синфий жамиятнинг вужудга келиш жараёни тушунтириб берилган, бу жамиятнинг умумий характерли белгилари кўрсатилган, турли ижтимоий-иқтисодий формацияларда оилавий муносабатлар ривожининг хусусиятлари изоҳланган, давлатнинг келиб чиқиши ва моҳияти очилган, синфсиз коммунистик жамият узил-кесил ғалаба қозониши билан давлатнинг барҳам топиши тарихан муқаррарлиги исботлаб берилган.

В. И. Ленин. Маркс билан Энгельснинг ёзишмалари. Диалектика масалаларига доир. 20 бет. Баҳоси 3 тийин

«Маркс билан Энгельснинг ёзишмалари» деган мақолада Ленин илмий социализм асосчилари ёзишмаларининг жуда катта сиёсий ва илмий аҳамиятини кўрсатиб беради. Бутун ёзишмаларнинг марказий нуқтаси, деб ёзган эди Ленин, материалистик диалектикани бутун сиёсий иқтисодга асос солгандан буён уни қайта қайта ишлашга, тарихга, табиёт илмига, философияга, сиёсатга ва ишчилар синфининг тактикасига татбиқ қилишдан иборатдир.

А. А. Андреев. Октябрь йўлбошчиси. 64 бет. Баҳоси 15 тийин.

Коммунистик партия ва Совет давлатининг кўзга кўринган арбобларидан бири А. А. Андреев «Ленин ҳақида ҳикоялар» сериясида нашр қилинган ушбу китобчага жамланган хотираларида Улуғ Октябрь революциясининг йўлбошчиси В. И. Лениннинг ҳамиша барҳаёт сиймосини китобхон кўз ўнгида тўлақонли гавдалантириб берган. Хотираларни ўқир эканмиз, социалистик давлатимизнинг ташкилотчиси ва асосчиси, партиямизнинг доно раҳбари В. И. Ленин камтар, оддий ва сезгир инсон сифатида кўз ўнгимизда намоён бўлади.

ИМЗОСИЗ ХАТЛАР ҚАЙТА ҚУРИШ ЙЎЛИДАГИ ТЎСИҚДИР

Яқинда матбуотда СССР Олий Совети Президиумининг «Гражданларнинг таклифлари, ариза ва шикоятларини кўриб чиқиш тартиби тўғрисида»ги Фармонига киритилган қўшимчалар эълон қилинди. Гражданларнинг турли идораларга ёзма мурожаатларини кўриб чиқишнинг янги тартиби жорий этилмоқда. Янги Фармонга мувофиқ имзосиз хатларни бундан буён давлат ва жамоат органлари кўриб чиқмайдиган бўлди. ТАСС мухбири ушбу Фармон қоидаларини тушунтириб беришни сўраб, Совет юристлари уюшмасининг президенти, РСФСР юстиция министри А. Я. СУХАРЕВга мурожаат қилди.

— Александр Яковлевич, кейинги вақтда жамиятимизда қонунчиликка, инсоннинг Конституцияда белгилаб қўйилган ҳуқуқларига риоя этилиши масалалари тобора ўткирроқ қилиб қўйилмоқда. Яқиндагина қабул қилинган ва имзосиз хатларни «қонундан ташқари» қилиб қўйган Фармон ана шу йўлга қанчалик мувофиқ келади?

— Қабул қилинган Фармон СССР Конституциясига батамом мувофиқдир. ССР Иттифоқи Асосий қонунининг 58-моддасида мансабдор шахслар, давлат ва жамоат органларининг хатти-ҳаракатлари хусусида шикоят қилиш ҳуқуқи тўғрисида гапирилади. Аммо бундай ҳуқуқ кимларга берилади? Бу ҳуқуқ номи ва адреси кўрсатилмаган кишиларга эмас, балки СССР гражданларига берилади. Шунинг учун ҳам Фармонда бундай дейилади: гражданнинг ёзма мурожаатида унинг фамилияси, исми, отасининг исми ҳамда турар жойи, иш ёки ўқиш жойи тўғрисидаги маълумотлар ёзилган ва унга имзо чекилган бўлиши керак. Акс ҳолда, бундай хат имзосиз, деб ҳисобланади ва кўриб чиқилмайди.

Нима учун бундай қарор қабул қилиниши кечиктириб юборилди, деган савол туғилиши мумкин. Яқин ўтмишда кўп нарса орқага сурилиб келинар эди. Фақат экономикадагина эмас, сиёсатда ҳам шундай қилинарди. Ҳуқуқий соҳада ҳам ислоҳот қилиш зарурати туғилди. Бугунги кунда биз кўп нарсаларни демократиялаш билан боғламоқдамиз. Оддий меҳнаткашлар ўзларини мавжуд аҳволга тобора дахлдор деб билмоқдалар. Танқид учун тақиқланган зоналар йўқолиб бормоқда, айни вақтда катта ва кичик «дахлсиз йўлбошчилар» ҳам қолмаяпти. Ошкоралик жамиятимиз турмушининг нормасига айланиб бормоқда. Биз эса шубҳа-гумонлар ва қонунсизликлар ҳукм сурган ўтмишга, яқин ўтмиш йилларига бориб тақалувчи яширинча хатлар юборишдек нохуш анъанани давом эттириб келдик. Ошкоралик учун ноошкора усуллар билан курашиш мумкинми? Йўқ, албатта. Ҳаққоний мақсад учун ҳаққоний воситалар ҳам зарур. Бу эса ошкоралик, ҳалолликни, фикр-мулоҳазалар таққосланишини тақозо этади. Имзосиз хатлар эса бизни ана шундай демократик усуллардан атайин маҳрум этади. Яширин танқид — камчиликларга қарши курашнинг шубҳали усулидир.

Бироқ ҳодисанинг салбий жиҳатлари шу билангина чекланмайди. Меҳнаткашларнинг қонун чиқарувчи органларига келаётган кўпдан-кўп хатларида, матбуот хабарларида имзосиз хатлар ёзилишига чек қўйилиши талаб қилинганлиги . бежиз эмас. «Известия» газетасининг ўзигагина икки ярим мингдан ортиқ шундай хат келган. Аксари газетхонлар имзосиз хатларга социал иллат, деб ва бундай иллатни турмушимиздан таг-томири билан йўқотишимиз зарур, деб бир хил баҳо бермоқдалар.

— Ҳа, шундай. Бироқ гражданлар танқид учун таъқиб қилинишдан ҳозирги кунда етарли даражада ҳимоя этилганми?

— Ҳалол, ошкора позицияни ҳимоя қилиш учун ҳуқуқий гарантияларга келсак, бугунги кунда бундай гарантиялар бор. Корхоналарнинг раҳбарларини сайлаш қонун йўли билан жорий этилди. Лекин энг кўп танқидий хатлар шундай раҳбарлар устидан тушмоқда. «Мансабдор шахсларнинг гражданлар ҳуқуқларини камситадиган ғайриқонуний хатти-ҳаракатлари хусусида судга шикоят қилиш тартиби тўғрисида»ги СССР Қонуни кучга кирди. Бундан буён ҳар бир граждан ўз ҳуқуқлари бузилган, деб ҳисобласа, кўпгина масалалар юзасидан судга шикоят билан мурожаат қилиши мумкин. Ўзларининг меҳнат ҳуқуқлари ҳимоя этилишини сўраб мурожаат қилган кишиларнинг тахминан ярмини судлар ҳар йили ишга қайта тиклаётганлиги суд ҳимояси амалда тўғри қўлланилаётганини кўрсатиб турибди. Жиноий жавобгарлик — яна бир ғоят таъсирчан гаровдир. Гражданларнинг меҳнат қилиш, уй-жойли, мол-мулкли бўлиш ҳуқуқларини, бошқа ҳуқуқ ва қонуний манфаатларини ҳар қандай шаклдаги танқид учун таъқиб этиш билан боғлиқ ҳолда мансабдор шахс томонидан қасддан камситилиши шундан келиб чиқадиган барча оқибатлари билан жиноят, деб ҳисобланади.

Аввало, асосий гарантиялар ўз ихтиёримиздадир. Биз агар фақат шикоятларга ва текширувчиларнинг келиб кетишига ишонаверадиган бўлсак, қонун бузилишларига ҳеч қачон таг-туби билан барҳам бера олмаймиз. Бу борада коллективнинг маънавий софлиги ва соғломлиги, эскиликка ва бюрократизмга, турли суиистеъмолларга қарши ошкора курашаётган кишиларнинг юксак социал активлиги биринчи ўринда туради.

— Ошкораликнинг кенгайиши ўз-ўзидан имзосиз хат ёзувчиларга асос қолдирмаслиги керак. Бундай шароитда Қонун қандай роль ўйнайди?

— Имзосиз хат ёзувчилар тўғрисидаги масала принципиалдир. Бу масала совет кишиларининг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш билан боғланган. СССР Конституциясида барча совет гражданлари ўз шани ва қадр-қимматига ҳар қандай тажовузлардан ҳимоя қилиниш ҳуқуқига эга, дейилган. Бу хусусда қадимги Русда ҳам қонун ёрдамга келган.

Ишнинг амалий томонига назар ташлайлик. Гражданларнинг турли идораларга ёзма мурожаатининг тахминан 5 проценти имзосиз хатларни ташкил этади. Бу унчалик кўп эмасдек кўринади. Ҳамма гап шундаки, имзосиз хатларнинг асосий кўпчилиги адоват ва ошкора туҳматлардан иборат, кўпинча ана шу имзосиз хатларнинг муаллифлари мишмишлар ва иғво гапларга асосланиб, туҳмат ва ғаразли мақсадларни кўзда тутадилар. Бахиллик ва ўч олиш имзосиз хатларни кўпайтиради. Бундай кишилар қанчалик кўп ёзсанг, ундан албатта нимадир топишади, деган принцип асосида иш кўрадилар.

Бундай хатлар юзасидан ўтказилган текширишлар қанчадан-қанча софдил меҳнаткашларнинг асабини ишдан чиқарди, саломатлигига путур етказди. Бундай хатлар одамлар тақдирини, истеъдодини барбод этди, оилаларнинг ажралиб кетишига сабаб бўлди. Юристлар ҳам имзосиз хатларнинг зарарини кўпинча ўзларида ҳис этмоқдалар.

Мана биргина мисол. Бошқирдистонлик халқ судьяси М. устидан кетма-кет туҳмат-бўҳтондан иборат хатлар тушди. Ёш аёл яқингинада судья бўлиб ишлай бошлаган эди. У гўё пора олган, эрига хиёнат қилган ва қонунга хилоф равишда машина сотиб олган, деб кетма-кет имзосиз хат ёзилди. Уч йил ичида 20 марта текшириш ўтказилди ва биронта ҳам «сигнал» тасдиқланмади. Шунга қарамай, маҳаллий органлар ҳар эҳтимолга қарши ундан эҳтиёт бўлишга, уни судьяликка қайта сайланишига тавсия этмасликка қарор бердилар. Имзосиз хатлардан айни мана шундай мақсад кўзда тутилган эди. Адолатни қайта тиклаш учун кўп куч сарфлашга тўғри келди. Шаҳарликлар М. ни яна халқ судьяси этиб сайладилар.

Имзосиз хатларни қайта [illegible] учун қанчадан-қанча [illegible] кетмайди, [illegible] муаллифлари [illegible] хурсандчилиги [illegible] тушмоқда. [illegible] «Правда» газетасида [illegible] тулалик слесарь В. Молчановнинг фикрига қўшилмай бўлмайди: «Айрим партия ва совет органларида, бошқа ташкилотларда имзосиз хатларни кўриб чиқиш билан шуғулланувчи масъул ходимлар пайдо бўлганлиги мени жуда ташвишлантиради. Ана шундай хатларда баён этилган «фактларни» текшириш учун жуда кўп вақт кетади. Пировард натижада бундай хатлардаги «фактлар» кўпинча сохта эканлиги аён бўлади.

Очиғини айтганда, имзосиз хат ёзиш авж олиб кетиши учун бизда объектив тарзда очиқдан-очиқ ҳуқуқий негиз вужудга келган эди. Имзосиз хат ёзувчи, деярли ҳамиша қулайроқ вазиятда бўлди. У ҳеч нарсадан чўчимай, панада қолиб кетарди. Барча нохушликлар ва қийинчиликлар иккинчи томон зиммасига тушарди. Янги Фармон қабул қилиниши билан бундай мантиққа зид вазият албатта бартараф этилади.

Баъзан имзосиз ариза-лар асосида суиистеъмол қилиш ҳоллари очиб ташланмадими, деб сўрашади, тўғри, очиб ташланди. Аммо текшириш чоғида бундай суиистеъмол ҳоллари кўпинча олдиндан маълум эканлиги аён бўлди. Фақат кўп кишилар пассив, кутиб туриш позициясида бўлдилар. Биз бугунги кунда одамларни беларволик, беғамликдан, агар жоиз бўлса, қўрқоқликдан халос этиш учун ҳам демократик муассасаларимиз ишини кучайтиряпмиз. Шуни ҳам назарда тутиш керакки, имзосиз хат ёзувчилар ва имзосиз хатларнинг айрим «ижобий» нафи билан жуда катта социал зарарни таққослаб бўлмаслиги барчага аёндир. Улар юридик жиҳатдан ҳам, ахлоқий жиҳатдан ҳам ҳозирги турмушимизга зиддир. Қайта қуришга ҳалол, муросасиз, мард кишилар керак.

● *Спорт*

ЕНГИЛ АТЛЕТИКА

ФАХРЛИ ЎРИН

Боку, Запорожье, Каунас ва Омск шаҳарларида СССР кубоги учун ўтказилган ярим финал баҳсларида республикамиз вакиллари муваффақиятли иштирок этдилар. Мусобақада юқори натижалар кўрсатган иккитадан кучли коллектив финалга йўлланма олди. Спортчиларимиз Запорожье шаҳрида куч синашдилар. Улар жами 248 очко тўплаб, РСФСР командасидан кейин иккинчи ўринни эгаллашди. Бу муваффақиятга ядро ирғитиш бўйича 19 метр 51 сантиметр натижа кўрсатган С. Кот ва лангар билан сакрашда 5 метр 65 сантиметрли маррани эгаллаган В. Ишутин муносиб ҳисса қўшдилар. Шунингдек, уч ҳатлаб сакрашда В. Черников, баландликка сакрашда О. Азмуродов, эстафетали югуришда Р. Камаев билан С. Пасконнийлар ҳам юқори натижа кўрсатишди. Ҳал қилувчи баҳслар 20—21 февраль кунлари Москвада бўлади.

ФУТБОЛ МАЙДОНЛАРИДА

◆ **ДЕҲЛИ.** Жавоҳарлал Неру хотира соврини учун ўтказилган халқаро турнир якунланди. СССР Олимпиада терма командаси саралаш учрашувларини муваффақиятли ўтказиб, 10 та очко билан финалга чиқди. Улар ҳал қилувчи учрашувни Польша футболчилари билан ўтказиб, дарвозага жавобсиз иккита тўп киритишди. Шундай қилиб, футболчиларимиз Ватанларига бош соврин билан қайтдилар.

◆ **ФАРҒОНА.** «Нефтяник» спорт клуби соврини учун ўтказилган мавсумолди Бутуниттифоқ турнири якунланди. Мусобақада биринчи лига ва иккинчи лиганинг учтадан командаси қатнашди. Кемеровонинг «Кузбасс» коллективи дастлабки учрашувда «Помир» футболчиларига ютқазган эди. Аммо улар қолган ўйинларни кўтаринки руҳда ўтказиб, 7 очко билан турнир ғолиби бўлишди. «Нефтяник» ва «Помир» коллективлари фахрли иккинчи ҳамда учинчи ўринларни эгаллашди.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

СССР Ички ишлар министрлиги
ТОШКЕНТ МИЛИЦИЯ МАХСУС ЎРТА МАКТАБИ
1988—1989 ўқув йили учун
КУРСАНТЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Мактаб ички ишлар органлари учун ўрта малакали юристлар тайёрлайди. Ўқиш муддати 2 йил.

Мактабга ёши 30 гача бўлган, ҳақиқий ҳарбий хизмат муддатини ўтаган ўрта маълумотли гражданлар қабул қилинади.

Кириш имтиҳонлари 1 сентябрда бошланади.

Кирувчилар СССР тарихи (оғзаки), рус тили ва адабиёти (иншо), рус тилида ўқитилмайдиган ўрта мактабни битирганлар баён ёзадилар.

Справкалар учун область ижроия комитетлари ички ишлар бошқармаларининг ва Тошкент шаҳар ички ишлар бошқармасининг кадрлар бўлимларига мурожаат қилинсин.

●

Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш министрлигининг
ТОШКЕНТ ФАРМАЦЕВТИКА ИНСТИТУТИ
кафедралар бўйича вакант вазифаларга
КОНКУРС ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

катта ўқитувчи: жисмоний тарбия, фалсафа ва илмий коммунизм.
ўқитувчи: жисмоний тарбия (2);
профессор: фалсафа ва илмий коммунизм (0,25);
доцентлар: микробиология, гигиена (граждан мудофааси ва врач етиб келгунга қадар дастлабки ёрдам кўрсатиш курси билан);
ассистентлар: ботаника, фармакология, аналитик химия, дори-дармон формалари технологияси, фармацевтик химия;
ўқитувчи: жисмоний тарбия (3).

Конкурс муддати — 26 февралгача.

Адрес: Тошкент шаҳри, 15-алоқа бўлими, Космонавтлар проспекти, 45-уй.

●

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ КОНСЕРВАТОРИЯСИ
кафедралардаги профессор-ўқитувчилар состави бўйича вакант вазифаларга
КОНКУРС ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

мудир (профессор): хор дирижёрлиги;
доцентлар: халқ чолғу асбобларида ижрочилик (3), музика назарияси (4), шарқ музикаси, камер куйлари (2);
катта ўқитувчилар: ашула, музика назарияси (2), шарқ музикаси, торли асбоблар, концертмейстер маҳорати, умумий фортепиано (2), музика тарихи (2), 1-махсус фортепиано, тиллар, жисмоний тарбия.

Конкурс муддати — 26 февралгача.

Адрес: Тошкент шаҳри, 11-алоқа бўлими, Пушкин кўчаси, 31-уй, кадрлар бўлими.

Тошкент давлат чет тиллар педагогика институти коллективи КПСС тарихи кафедрасининг доценти А. Мамажоновга акаси

Ҳолмат
МАМАЖОНОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Тошкент давлат педагогика институти ректорати, партия ва жамоат ташкилотлари ҳамда табиёт-география факультети коллективи зоология кафедраси доценти

Қодир Самадович
САМАДОВнинг

вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдириб, марҳумнинг оила аъзоларига таъзия изҳор қилади.

Редактор ўринбосари
Т. НАЖМИДДИНОВ.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

МТ-I. 7.00 — «120 минут». 9.05 — Мультфильмлар. 9.35 — «Тинч Дон». Бадиий фильм. 2-серия. 11.25 ва 16.00 — Янгиликлар. 16.10 — Қайта қуриш прожектори. 16.20 — Салом, музика. 17.20 — Сиз яратган боғ. 17.50 — Инсон ва табиат. 18.35 — Мактаб: қайта қуриш муаммолари. 19.05 — Шеърият лаҳзалари. 19.10 — Дунё воқеалари. 19.30 — «Тинч Дон». Бадиий фильм. 3-серия. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Резонанс. 23.45 — Халқ куйлари. 24.00 — Дунё воқеалари.

МТ-II. 9.00 — Гимнастика. 9.15 — ЭҲМ информация хизматида. 9.35 — Астрономия. 10.05 — Немис тили. 10.35 — Рус музейи заллари бўйлаб. 11.05 — СПТУ ўқувчиларига. 11.35 — А. П. Гайдар. Мактаб. 12.05 — Немис тили. 13.05 — «Терговга киришилсин». Бадиий фильм. 1-серия. 14.15 — Ҳужжатли фильм. 14.45 — Янгиликлар. 14.55 — «Яширин обком ҳаракатда». Бадиий фильм. 2-серия. 18.35 — Янгиликлар. 18.45 — Қишлоқ янгиликлари. 19.45 — П. И. Чайковский номли халқаро конкурс лауреатлари. 20.25 — Реклама. 20.30 — Хайрли тун, кичкинтойлар. 20.45 — Ҳамма учун ва ҳар бир киши учун. 21.15 — Ҳужжатли фильм. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — «Терговга киришилсин». Бадиий фильм, 2-серия. 23.25 — Янгиликлар.

ЎзТВ-I. 7.00 — «Ассалому алайкум». 16.45 — Зоология.

● *Тингланг, томоша қилинг*

10 ФЕВРАЛЬ, ЧОРШАНБА

17.15 — Телефильм. 17.30 — География. 18.05 — Мультфильм. 18.15 — Инсон боладикдан бошланади. 18.45 — Ёшлик. 19.30 — Ахборот. 19.50 — Катталар учун мультфильм. 20.00 — Интенсивлаш — беш йиллик шиори. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Яллалар, лапарлар, ҳазил қўшиқлар. 21.20 — Долзарб вазифа. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — «Навоий». Видеофильм», 8-серия. 23.20 — Бугун оламда нима гап? 23.35 — Телефильм.

ЎзТВ-II. 19.35 — Телефильм. 19.45 — И. С. Бах. «Кофе кантатаси». 20.25 — «Салют, Мария!» Бадиий фильм. 2-серия. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. Душанба. 22.15 — «Судхўрнинг ўлими» Бадиий фильм.

РАДИО

Биринчи программа. 8.30 — Бизга мактуб йўллабсиз. 9.30 — Чанг тароналари. 9.45 — Партиявий иш: шакл ва услубнинг янгиланиши. 10.15 — Ишлаб чиқариш бирлашмасидан репортаж. 11.15 — Юность. 12.10 — Ўзбекистан индустриальний. 12.30 — «Шарқ афсонаси». Бир саҳнали балет. 12.50 — Ўн минут шеърият. 13.00 — Чорвадор. 13.30 — Э. Солиҳов қўшиқлари. 14.00 — Қишлоқ хўжалик ходимлари учун эшиттириш. 15.30 — «Гулхан» журнали саҳифаларида. 15.50 — Сиёсий суҳбатлар. 16.00 — Қизил! Сариқ! Яшил! 18.15 — Қишлоқ ҳаёти. 18.30 — Халқ ансамблларининг концерти. 19.20 — Аланга. 19.40 — Одамларга хизмат қилиб. 20.15 — Чолғу куйлари. 21.10 — Радиотингловчилар муаммолар қўядилар, таклиф этадилар... 21.30 — Қишлоқ меҳнаткашлари учун концерт. 22.45 — Музикали хабар янгиликлари. 23.30 — Катталарга болалар ҳақида. 23.45 — ЎзССР халқ артисти К. Раҳимов куйлайди.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ
(«Советский Узбекистан»)
Орган ЦК Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР
Издается на узбекском языке

Редакция адреси: 700083, ГСП, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.

Хатлар ва оммавий ишлар бўлими телефонлари — 33-21-43, 32-53-16, 32-53-20, 32-53-21, 33-11-49, 32-54-06.